
પીર કાયમુદ્દીન ખાવા સાહેબ.

એક વેણટેરીયન મહાત્મા.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશ્ટ્ર વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૦૦૮૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૨૦૨૩૧૫ મુદ્રીત બાબત
૨૧.૨૫

વિષય ૧૭૨૧૭ કાવ્ય.

એકલબારા વાળા
પીર કાયમુદીન બાવા સાહેબ.

ચિશ્તી સંપ્રદાયના એક મહાન વેળેરીયન મહાત્મા

—ની—

ટુંક હકીકત.

લેખક તથા પ્રકાશક,

રતનશાહ ડોયાળ, બી.એ., એલ, એલ.બી.

વકીલ, હાઇકોર્ટ, મુંબઈ.

વકીલ, હાઇકોર્ટ, ન્યાસાલેંડ (બી.સી. આફ્રિકા)

આવૃત્તિ ૧લી)

(પ્રત ૧૦૦૦

ઇ. સ. ૧૩૪૨

સને ૧૯૨૪

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈ-સંગ્રહ
૧૧૦૦૮૮

છપાવનાર—

રતનશાહ કોચાલ, બી.એ , એલ.એલ બી.,
વકીલ, હાઇકોર્ટ, મુંબઈ.
ડો. નાનપુરા, સુરત.

છાપનાર—

હરગોવિન્દદાસ હરકીશનદાસ,
શ્રી “અબિકા વિજય” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ,
ડો. ખરાનપુરી ભાગેળ, ભાણવાળી ચોળ, સુરત

ખનામે ખુદા.

પ્રકરણ પહેલું.

—:—(૦):—

હિંદુસ્તાનના કેટલાક નાના શહેરો અને ગામડાંઓ જ્યાં કેટલાક વલી મહાત્માઓ દફન થયા છે તે નેમના નામને લીધે આખા દેશમાં મશહુર છે. પંજાબમાં પટણ નામનું ગામડું છે જ્યાં હઝરત બાવા શેખ ફરીદુદ્દીન શકરગંજનો રોજો છે જેથી તે પાક પટણને નામે ઓળખાય છે. સહરાનપુર જિલ્લામાં કલીઅર કરી નાનું ગામ છે જ્યાં હઝરત અલાઉદ્દીન સાખીર સાહેબ નામના એક મોટા પીરની દરગાહ છે જેથી તે કલીઅર શરીફને નામે ઓળખાય છે. તેવીજ તરેહ મદોડરા ખાંતના પાદરા તાલુકામાં એકલબારા નામનું એક નાનું ગામ છે. જે સો વરસ થયાં અહીં અસિધ્ધીમાં આવ્યું છે. તેનું કારણ એ છે જે અહીંયા હઝરત બાવા ફરીદુદ્દીન શકરગંજ સાહેબની ઝોલાદના એક મહાત્મા સૈયદ શાહ કાયમુદ્દીન સાહેબ ચીશ્તીની દરગાહ છે.

જેમ અજમેરના ખાજા મોહમુદ્દીન ચીશ્તી સાહેબ આખા “હિંદના વલી” તરીકે ગણાય છે તેમજ એમના હાથ નીચે મારફતનું જ્ઞાન પામે ॥ હઝરત સૈયદ મસઉદ શેખ ફરીદુદ્દીન શકરગંજ સાહેબ જેઓ સાધાનશુરીતે બાવા ફરીદને નામે ઓળખાય છે, તેઓ “હિંદના નાયબ વલી” ગણાય છે. જ્યારે બાવા ફરીદ સાહેબ આ દુનીયાથી ઉઠી ગયા તારે ગુજરાતમાં ચીશ્તી સંપ્રદાયના કેઈ વલી અથવા પીર હતા નહીં પણ એમના ઉઠી જવાના આશરે ખસેા વરસ પછી, એમનીજ ઓળખાના કેટલા અવલીયા મુજરાત તરફ આવ્યા જેમના સીલનાલામાં એક શાહ કાયમુદ્દીન બાવા નામના પીર થયા ગયા જે જેઓ ખજા મોટા દરગજા ॥ મહાત્મા હતા. આખી ઉમર તેઓએ માંસાહાર કર્યો નહતો જેથી હિંદ

કામ ઉપર તેમની બહુજ મજબુત છાપ પડી હતી. એમના ગુજરી જવા પછી પણ એમનો રોજો શરીર જ્યાં છે તેની ઓપાસના મેદાનમાં કોઈ પણ માંસ લઈ જઈ શકતું નથી કે માંસાહાર કરી શકતું નથી.

શાહ કાયમુદ્દીન બાવાના પિતા હજરત બદરુદ્દીન સાહેબ કેટલા દીવસ એકાંતમાં ખુદતાલાનાં ધ્યાનમાં બેઠેલા હતા તે વખતે શાહ કાયમુદ્દીન સાહેબનો જન્મ કડી ગામમાં થયો હતો. બેટાનો જન્મ થવાની ખાપને ખબર પણ પડી નહતી. એક દીવસ જ્યારે નમાઝ પઢવા સાર પોતાના મકાનની પાસે હોજ ઉપર તેઓ બેઠા બેઠા વજ્ર કરતા હતા (હાથ મોઢું ધોતા હતા) ત્યારે દાઇએ આવી ખબર આપી કે તેમને ત્યાં પુત્ર અવતર્યો છે. જે ઉપરથી તેમણે તેને તે બાળકને હાજર કરવા ફરમાવ્યું. તે દાઇ બાળકને લઇને આવી કે તેને હાથમાં લઈ બાવા સાહેબ એ લ્યા: "આ લડકો દીને ઇસ્લામ કાયમ કરશે, પોતાના બાપ દાદાનું નામ કાયમ રાખશે અને પોતે સુલૂક (ધર્મના માર્ગ) ઉપર કાયમ રહેશે. જ્યાં એનું નામ કાયમુદ્દીન રાખવું." એમ બોલી, જેવી તરેહ ધોળી પાણીમાં કપડું બોળી બહાર કાઢે છે તેવી તરેહ પેલાં નાના બાળકને પાણીમાં ઝપકોળવા લાગ્યા. દાઇ ગભરાઈ ગઈ અને વિચારવા લાગી કે બાવાનું ધ્યાન ખુદાની ઇબાદતમાં ઘણા દીવસ એકાંત બેઠા હતા એટલે કદાચ બરાબર હશે નહીં. તેથી તેમના હાથને વળગી બાળકને ધીનવી લેવાની કોશીશ કરવા લાગી. પણ બાળક તેના હાથમાં આવે તે આગળ તો બાપે બેટાને પાણીમાં છ દુબકી ખવાડી દીધી. પછી તેઓ બોલ્યા: છ દુબકીમાં છ તબક એના રોશન થઈ ગયા છે. જે સાતમી વખત પાણીમાં બોળવા દેતે તો સાતમો તબક પણ ખુલી જાય. પણ હવે સાતમો એ પોતે મ્હેનત કરી ખોલી લેશે. -આવી તરેહ કાયમુદ્દીન બાવા સાહેબને બચપણથીજ એમના પિતા તરફથી ન્યામત મળી ચુકી હતી. એટલે કે એવો નિત્યસિધ્ધ હતા.

આઠમે વરસે તો કાયમુદ્દીન બાવા સાહેબને આખું કુરાન શરીર મોઢે હતું. પછીથી તેઓએ ફારસી, અરબી, ગુજરાતી અને સંસ્કૃતનું સારું જ્ઞાન હાસલ કર્યું હતું.

એમની કરામતો.

પીરપદ ઉપર આવ્યા પછી તેમનાથી જે જે કરામતો થઈ હતી તે જગ જાહેર છે. તેમાંની એક બે નીચે પ્રમાણે છે. એકવાર એવું બન્યું કે

હીંદુ લોકોનો સંઘ કાશી જત્રા કરવા જતો હતો ત્યારે પીર સાહેબ સામા મળ્યા. એમણે તેમને પુછ્યું કે ક્યાં જાવ છો? જવાબ મળ્યો કે હમે કાશી જત્રા કરવા જઈએ છીએ. તેમણે કહ્યું “અહીં બેઠા બેઠા તમને કાશીના દર્શન થાય તો કેમ?” એમ કહી તે સંઘમાં જે લોકો આગળ કાશી જઈ આવેલા હતા તેમને પાસે બેલાવી પોતાના અંગરખાની બાંધ તેમની આંખ આગળ ધરી કહ્યું કે “માહે જુઓ” જેવું તેમણે બાંધમાં જોયું તો તેમાં કાશી દેખાયું. જોનારાઓએ સંઘના બીજા માણસોને આ વાતની ખાત્રી આપવાથી, બધાઓએ બાંધમાંથી કાશીના દર્શન કર્યા અને ત્યારથી પીર સાહેબને ગુરૂ કરી માનવા લાગ્યા.

એક વખત પીર સાહેબ દક્ષીણ દેશ તરફ ફરતા હતા તેવામાં ચોમાસાનાં દીવસ હોવાથી વરસાદ પડવા લાગ્યો એટલે પાસે એક દહેરું હતું તેમાં પોતે તથા તેમના માણસો દાખલ થયાં. વરસાદ બધા ચતા પુળરી આવ્યો અને પોતાના દેહરામાં મુસલમાનોને પેટેલા જોઈ ગુસ્સો કરવા લાગ્યો. પીર સાહેબે પુછ્યું કે ભાઈ, ગુસ્સો શું કામ કરે છે. તેણે કહ્યું, “કે હું આ દેહરાનો પુળરી છું. ત્રીશ ત્રીશ વરસ થયાં આ દેવાલયની સેવા કરું છું તે દરમ્યાન એક પણ પરકોમના માણસને અંદર દાખલ થવા દીધો નથી. આ તમે મુસલમાનોએ મ્હારા દેવને બ્રજ કર્યા.” પીર સાહેબે ઉત્તર દીધો “ભાઈ દેવ તે કાંઈ બ્રજ ચતા હશે? જ્યારે તીસ વરસ થયાં તું એમની સેવા કરે છે તો દેવ તારાપર બહુ પ્રસન્ન થયા હશે અને તારું કહેલું પણ કરતા હશે.” પુળરીએ હરખાઈ જઈ જવાબ દીધો કે એમ થાય તેમાં નવાઈ શી? આ સાંભળી પીર સાહેબે પોતાના એક માણસને બહારથી થોડું ઘાસ લાવવા કહ્યું અને પુળરીને કહ્યું. “ભાઈ, આ તારા મહાદેવનો પોડીયો છે તેને આટલું ઘાસ ખવાડ.” પુળરીએ કહ્યું કે વળી પથ્થરનો પોડીયો તો ઘાસ ખાતો હશે? પીર સાહેબે જવાબ દીધો કે દેવ પ્રસન્ન હોય તો કેમ નહીં ખાય. આ જો, એમ કહી ઘાસ પોડીયા આગળ ધરી કહ્યું કે અણાહતાલાના હુકમ અને બાવા ફરીદની ફવાથી આ ઘાસ ખા. પેલો પોડીયો સજીવન થઈ ઘાસ ખાવા લાગ્યો જેથી પુળરી તો છક થઈ જઈ પીર સાહેબના પગ ઉપર પડ્યો અને તેમને ગુરૂ કરી માનવા લાગ્યો.

એ ઉપરાંત એમની ધણી કરામતો છે. એવોને હીંદુ અને મુસલમાન બન્ને કામો ધણી માનતી અને માને છે; પણ કહીલાલ મુસલમાન બાંચીઓ એમના નામને હજી પણ બેહદ હેત અને માનથી યાદ કરે છે.

તેનું કારણ એ કે પીર સાહેબે આ કામ સાફ ત્રીસ વરસ સુધી બહુ કષ્ટ
 એવું છે. એવું બન્યું હતું કે જ્યારે એમના પિતા બાવા બદરદીન સાહેબ
 ખોદાની યાદમાં જંગલમાં એકાંતમાં રહેતા હતા. ત્યારે ધાંચીઓની છોક-
 રીઓ પોતાના બળદ સાફ જંગલમાં ઘાસ લેવા જતી અને ઘાસ લેવા
 આગળ કંઈ દશામાં સાફ ઘાસ મળશે તે જાણવા સાફ હમેશાં બાવા
 સાહેબને સલાહ કરતી કે “બાવા બદર, રસ્તા કીધર.” તો પોતે “ધધર”
 કરી આંગળી કરતાં કે તે છોકરીઓ તે નરક જઈ તરત ઘાસ લઈ ઘેર
 પાછી આવતી. એક દીવસ બાવા સાહેબ બીલકુલ ખુદાના ધ્યાનમાં લીન
 થઈ ગયલા હતા તેવામાં તે છોકરીઓએ હમેશ મુજબ પુછ્યું “બાવા
 બદર, રસ્તા કીધર.” કાંઈ જવાબ મળ્યો નહીં જે ઉપ-થી નાના છોકરાંની
 આદત હોય છે તેમ ખુબ ઘાટે પાડી એને એ સલાહ પુછ્યા કર્યો. જે
 ઉપ-થી બાવા સાહેબ નાનાજ થઈ બોલી ઉઠ્યા: “જવને રાંડાં. ધધર
 તીધર.” બાવાનું આ બોલવું હતું કે તે બોલવાના તુરત અસર થવા
 લાગી. એ વખતે કડીમાં બે હજાર ધાંચીઓના ઘર હતાં તે
 બધાં થોડા વખતમાં રવડતાં થઈ ગયાં. કડી છોડી તેમને દક્ષીણના
 મુલકમાં તેમજ કાનમ જીલ્લામાં પોતાના ગુજરાન સાફ નીકળતું પડ્યું.
 છતાં પણ તેઓ ઠેકાણે પડ્યા નહીં. એક ગામમાં કાંઈ ધાંચી આઠ દીવસ
 કરતાં વધારે રહી શકતો નહોતો. તરત ઉચાળો ભરતો. આખરે જ્યારે
 બાવા બદરદીન પદે થયા (આ દુનિયાથી ઉડી ગયા) ત્યારે ધાંચીઓ
 મોટી સંખ્યામાં બાવા કાયમુદીન સાહેબની પાસે જઈ તેમને કાલાવાલા
 કરવા લાગ્યા કે હમારી છોકરીઓની જેમ્બબીથી હમને બહુ ખમવું
 પડ્યું છે અને હમારી હાલત આવી થઈ ગઈ છે તો હવે થએલી કસુર
 માફ કરી હમો સાફ ખુદાતાલા પાસે દુવા કરો કે હમારી હાલત સુધરે.”
 કાયમુદીન બાવા ને રહેમ આવવાથી ત્રીસ વરસ સુધી ધાંચીઓના બલા સાફ
 ખાસ ખુદાની ઇબ્દાલત કરી તેમને સાફ દુવા માગી જેથી ધાંચીઓ જે
 રવડતા રક્ષતા હતા તે ઠેકાણે પડ્યા અને આજે મોટે ભાગે ઘણા સુખી
 છે ધાંચીઓ તેટલા માટે આ પીર સાહેબનો જેટલો ઉપકાર માને અને
 તેમને માટે જેટલું કરે તેટલું થોડું છે.

એની લખેલી કીનાઓ.

પીર કાયમુદીન સાહેબ બે કીતાબ લખી ગયા છે. એકનું નામ
 “નુરે રશીન” છે. એ ખલ્લાન (ધધર રેળવવાના રસ્તાને લગતા ઝાન)થી
 બન્યું છે. બીજી “દીલે રાશીન” નામની કીતાબ હતી જે કમનસીબ
 હાલ મળી આવતી નથી.

એ કીતાબો જે મહામાઓના જોવામાં આવી હતી તેમણે બાવા સાહેબને એ જમ્મવાના ‘કુટુબ’નો ઇલકાબ આપ્યો છે; એમનો મરતબો ખરેખર ‘ગૌસ’નો હતો. એમના તમામ સંધા જુદા થઈ ખુદાની ઇઆદત કરતા હતા. તુરે રોશનની વધુ વીગત બીજા પ્રકરણમાં આપેલી છે.

એમનું દાવતનું કામ

પીર કાયમુદ્દીન સાહેબ મુસલમાનોને અને જેર મુસલમાનોને એક સરખાજ ગણતા હતા. જેટલા મુસલમાનોને ખુદાઈ રતા તરફ દોરવાને આતુર હતા તેટલાજ જેર કામને દોરવાને આતુર હતા. તેઓ જેર કામને દલકી સમજતા નહોતા કુરાને શરીફમાં સુરએ બકરની આયતમાં ફરમાવેલું છે કે ‘ધર્મમાં કાંઈ પણ જળ્યજરતી કરવાની નથી.’ ને ઉપરાંત સુરએ અન્અમમાં ફરમાવ્યું છે કે ‘મુર્તિપુજકો ખુદા સિવાય જે દેવતાઓને પૂજે છે ને દેવતાઓનું ભુકું બોલતા ના; નહીં તો તેઓ ચીડાઈને તમારા ખરા ખુદાને અનજીપણથી ગણો દેશે.’ વળી સુરએ ગલ્લમાં ફરમાવ્યું છે કે:—ત્રોકાને ઇસ્લામની દાવત બોધ, હિકમત જ્ઞાન, દાનાઈ અને નેક નસીહતની સાથે આપો. વળી તેમની સાથે દલીલો કરો પણ તે દલીલો ધણા સારા રસ્તાવાળી હોવી જોઈએ.”

જાણે કે પીર કાયમુદ્દીન સાહેબે દાવત (ઇસ્લામના બોધ)નું કામ કરતી વખતે આ ત્રણે આયતો પોતાની અંખ સામે રાખી મુકી હોય એવીજ રીતે તેઓ જેર કામ સાથે વર્તન રાખતા. આ વર્તનનો બીજા ગમે તે અર્થ કરતા પણ તેની તેઓ પરવા રાખતા નહોતા જે તેમના રચેલા નીચેના લજનપરથી જણાશે:—

રાગ—ધનાસરી

મહારે મન તો સવળું લાગે, લોક અવળું વિચારે
આપે હીંદુ, આપે મુસલમાન, જાહેર કાને મેં પાડે.
ધટ તો છે બીજો ઘડો. જીવન એક રૂપેરે લોકો,
એમાં તો કંઈ વોગત નથી, કહો આવલ કે ચોખો.
પહેલાં તો સાંધ આપે હતા, પછી રહજરત કીધા,
આપસમાંથી સહિ ઉખજ કરી, ને નામ બીજાંરે દીધા.
લોકોનું જો કીધું કરે. તો મારું કારજ બગડે,
હીંદુ મુસલમાન બે અળગા ગણું તો ધણીસે વીધન પડે.
શાહ કાયમુદ્દીન કે મન પીયુ એક હે. દારે દુજ દુતીયાં કે મારે,
મહારે ધણી થકી કાજ છે, લોક ગમે તે વિચારે.

એમના ભક્તો.

પીર કાયમુદ્દીન સાહેબની ખીદમતમાં હમેશાં હાંદુ મુસલમાન મળી
 બસો ભક્તજનો રહેતા હતા જેમાં તેમણે એકાવન માણસોને જ્ઞાન આપી
 મહાપદે પોહાંચાડ્યા હતા. એ ભક્તોમાં ઇમરાદીમ ભગત (અભરામ બાવા)
 પ્રથમ સ્થાન ભોગવતા હતા. એઓ ભરૂચ તાલુકાના પરીચેજ ગામના
 રહેવાસી હતા અને બેઠારા જ્ઞાતીના ખેડુત હતા. એ જીલ્લામાં દોઢસો વરસ
 આગળ ડેળવણીનું નામ નીશાન હતું નહીં, એટલે સાધારણ ખેતીમાં
 કંઠીયે તો અભણ હતા. છતાં એમના મુખે એવા સરસ જ્ઞાનમય વાણી
 નીકળી છે જે એમના પીરસાહેબે એમને દીધેલા જ્ઞાનનોજ ચમત્કાર છે.
 એમના એક ભક્ત પુંજબાવા નામે હતા જે ખારવાઓના ચુર કરી
 ઓળખાય છે. પુંજબાવા અસલ ખંખાતના રહેનાર ખારવા ન્યાતીના
 હતા અને ધંધા માટે ભરૂચમાં જઈ વસ્યા હતા. ત્યાં તેઓ એક યુરોપી-
 યન સાહેબની નાની બોટ પર નોકરી કરતા હતા. એક દીવસ પીર સાહેબ
 ભરૂચમાં ફરતા ફરતા અભરામ બાવા સાથે નદીને કીનારે જઈ ચઢ્યા.
 ત્યાંને રમણીય દેખાવ જોઈ પીર સાહેબનો બોટમાં બેસી જરા ફરવાનો
 વિચાર થયો. તે વખતે પુંજબાવાની બોટ કીનારા આગળ હતી અને
 તેમાં ફક્ત પુંજબાવા અને ખીજા ખલાસીઓ હતા. યુરોપીયન સાહેબ
 નહોતો. પીરસાહેબે અભરામબાવાને કહ્યું કે આ બોટમાં માણસ છે તેને
 પુછી જુવો કે આપણને તે ફેરવી લાવશે? અભરામ બાવાએ પુંજબાવાને
 પુછ્યું “કે હમે અહીં ફરવા આવ્યા છીએ, પણ હમારી પાસે પૈસા
 નથી. તું હમને ફેરવી લાવશે?” પુંજબાવાએ કહ્યું “આ બોટ કાંઈ
 બાડે ફેરવવાની નથી. તમારે ફરવું હોય તો હું થોડે સુધી ફેરવી લાવીશ.
 મારે પૈસા જોઈતા નથી.” એમ કહી પુંજબાવા કીનારે આવ્યા. પીર
 સાહેબે તેને પુછ્યું કે “બોટનો માલીક અહીં નથી તે આવીને નારાજ
 તો નહીં થાય.” પુંજબાવાએ જવાબ દીધો કે “મારો ધણી મારાથી
 નારાજ થાય એમ નથી. તમે ખુશીથી બોટમાં આવો.” પીર સાહેબનો
 ચહેરો જોઈનેજ પુંજબાવા અંજઈ ગયા હતા. કીનારા આગળ કાદવ
 હતા તેથી તેમણે પીરસાહેબને કહ્યું કે “હું આપને ઉચકીને બોટ ઉપર
 લઈ જઈશ.” એમ કહીને પીર સાહેબને તેમણે ખભે ડંચકી બોટમાં
 બેસાડ્યા. અભરામ બાવા પગે ચાલી બોટમાં બેઠા. પુંજબાવાને પીર
 સાહેબનો ભાર ખીલકુલ લાગ્યો નહીં. તેમજ કાદવમાંથી તે ચાલી ગયો.

છતાં તેમના પગ બીલકુલ ખરડાયા નહીં તે ઉપરથી પુંજાવાવાને લાગ્યું કે આ કોઈ મહાપુરુષ છે. થોડો વખત બોટમાં ફર્યા પછી પીર સાહેબે પુંજા આવાને બોટને પાછી ફેરવવા કહી અને આટલું ફેરવવા સાર પુંજા આવાનો આભાર માન્યો. પુંજાવાવાએ બોટને કીનારે લાની, પહેલાંની માફક પીર સાહેબને ઉચકીને કીનારે કોરી જગાએ મુક્યા. આ વાર પણ પુંજાવાવાને પીરસાહેબનું એક પુલ જોટલુંજ વજન માલમ પડ્યું તેમજ પોતાના પગ કીચડથી બગડ્યા નહીં. જે ઉપરથી પુંજાવાવાએ પીર સાહેબના પગ ઉપર માથું મુકી કહ્યું, “આપ ખરેખરા કોઈ મહાપુરુષ છો. મને કોઈખી રીતે આ દુનીયાથી બચાવી મારું કલ્યાણ થાય એમ કરો અને મને મુકતીનો માર્ગ બતાવો.” પીરસાહેબે દયા લાવી તેમને કહ્યું, “હમેશાં માલીકની બંદગી કરજો. તેમાં રવીવારે આખો દિવસ બંદગી કરજો. તે દિવસે નોકરી મુકીને પણ બંદગી કરજો. બંદગીથી કોઈ ચીજ ચઢતી નથી”, એમ કહી ચુર મંત્ર આપી આશીર્વાદ દઈ રવાના થયા પુંજાવાવા પીર સાહેબે જે કહ્યું હતું તેને વળગી રહી માલીકની બંદગીમાં હમેશાં લીન રહેતા હતા અને વખત જતાં પીર સાહેબની મહેરથી પોતે ચુર પદ પામ્યા હતા. કજુખી, કાછીયા, સોની, ખલાસી, ગોલા વગેરે પુંજાવાવાના ચેલા થયા હતા. પારસી પણ તેમના સેવક હતા.

જેવી રીતે આ ખારવાઓના ચુર પુંજાવાવાને પીર સાહેબ તરફથી ન્યામત મળી હતી તેવીજ રીતે યુજરાતમાં દેવા અને મહી નદીના વચલા પ્રદેશમાં નીરાંત પંથ ચાલે છે તે પંથના સ્થાપકને પીર સાહેબના એક શિષ્ય પીર અમન સાહેબ તરફથી મલી હતી. આ નીરાંત પંથ કરજણ તાલુકાના દેથાણ ગામના તલબદા કોળી ભગત નીરાંત નામે હતા તેમના નામથી ચાલે છે. નીરાંત ભગત પીર અમન સાહેબના ચેલા હતા અને અમન સાહેબના ચુર પીર કાયમુદીન સાહેબ હતા. આ નીરાંત પંથની ગાદીઓ દેથાણ, છીદ્રા, વાવલી, વડોદરા વગેરે ઠેકાણે છે, અને તે પીર કાયમુદીનની ગાદી જે હવે માંગરોલની ગાદી તરીકે મચાહુર છે તેની તરફ પુજ્ય ભાવથી જુલે છે.

પીર સાહેબના સેવકોમાં બીજે સ્થાને જીવણ મસ્તાન નામના પાટીદાર હતા. તેઓ વડોદરા પ્રાંતના કરજણ તાલુકાના પાછીયા પરાના રહેવાસી હતા. એમના ભજનો પણ આજે પણ શોખ સાથે ગવાય છે

પણ પીર સાહેબના ભકતોમાં એક પાટીદારણુ બાપ રતનબાપ કરી મર્ધ મયાં છે તેમનાં ભજનો યાન અને ભકતીરસથી ભરપુર છે. એ બાપ જીવણુ મસ્તાનના પીતરાઇ બહેન હતાં. એમના ભજનોનો કેટલોક ભાગ મુજરાતના પ્રખ્યાત સાક્ષર રાવ બહાદુર દરગોવીંદાસ દારકાદાસ કાંટાવાળા સાહેબ જે પ્રથમ વડોદરા રાજ્યમાં વિધ્યાધિકારી હતા અને પાછળથી લુણાવાડા સ્ટેટના હીવાન નીમાયા હતા, તેમણે વડોદરામાં નીકળતા “સાહિત્ય” નામના માસિકના ૪૦ સં ૧૯૨૨ના અંકમાં સંગ્રહ કરેલો છે. તેઓ એ બાઈ વિશે લખે છે કે “દોહસો વરમ પહેલાં દાનમ જીવામાં ફેળવણીનું” નામ નિશાન નહોતું, એટલે એ બાપને તેનો લાભ મળ્યો નહોતો એ સ્પષ્ટ છે; છતાં એક અમલુ બાપના મુખથી યાનમય ભજન નીકળે એ તેમના ગુરૂ તરફથી મળેલી પ્રસાદીની ખરેખરી સાબીતી છે.”

રતનબાપને જ્યારે યાનનો રંગ ચડ્યો ત્યારે તેમણે એક પદમાં પોતાના ગુરૂ—પીર વિશે કહ્યું છે કે:—

શબ્દ બતાવ્યો સોહમ તણો ને, ઓહમનો ઉલ્કડ્યો દાર,

બધ રતનને *મુરશદ મળીયા, નજરે દોઢો કીરતાર.

જેમ જેમ યાન વધતું ગયું તેમ તેમ બધી સારી વાણી તેમણે કહેલી છે. એક પદમાં કહ્યું છે કે:—

“તપને જત હું નહીં જાણું, વેદ ન સમજું લગાર,

ગુઝમે મારે માર્ગ બતાવ્યો તેથી, હિતરી મધ ભવ પાર.”

બા: બાપનો એમના ગુરૂ તરફ એટલો બધો ભકતીભાવ હતો કે તેમણે પોતાના ગુરૂ પાસે માંગણી કરી કે મયાં પછી તેની કબર તેમની દરગાહના પગથીઆંની નીચે થવી જોઈએ કે જેથી દુનીયાનું જે બી ભોલ પોતાના ગુરૂની દરગાહને નમન કરવા જાય તે બધાં એ બાપની ઉપર પમ મુકીને જાય જેથી તેને લાભ મળે. એ માંગણી મુજબ બાઈ રતનબાપ અને જીવણુ મસ્તાન એ બન્નેની કબરો પીરની દરગાહમાં જવાની સીડીના પગથીયા નીચે કરવામાં આવેલી છે. એમની ગુરૂભકતીને ધન્ય છે !

રહેઠાણ (સ્વર્ગવાસ.)

બાવા કાયમુદીન સાહેબ માદીએ આવ્યા પછી ગાદીના મુરદાની કોથમાં કડીથી પમ રસ્તે ચાલી નીકળ્યા હતા. જ્યારે તેઓ એકલબારા

ગામે આવી પોહોંચ્યા ત્યારે ગામને પાદરે મહી નદીમાં પાણી હતું. હોડીમાં આ પાર આવતાં સારા પ્રુષ્ઠ પાણી ઉતરતી વખતે હોડીના માછીએ ખભે ઉંચકી તેમને કિનારે ઉતાર્યા કારણ કે ઓવારામાં પાણી હતું; પણ તેને જરા પણ ભાર લાગ્યો નહીં. એમનું વજન એક કુલના નેટલું લાગ્યું જે ઉપરથી તેણે જામને ગામમાં તે વખતના ઠાકોર સાહેબને વાત કરી કે એક મોટા મહાપ્રુષ્ઠ નદીએ ઉતર્યા છે તેથી ઠાકોર સાહેબ પોતે પીર સાહેબના ચરણ આગળ હાજર થઈ તેમની ચોખ્ખ સેવા કરી ગામમાં લાઇ ગયા અને ઘણા દીવસ રાખ્યા અને બધા મુરીદ થયા. જ્યારે પીર સાહેબ એકલબારા છોડી આગળ જવા તૈયાર થયા ત્યારે ઠાકોર સાહેબ બહુ નારાજ થયા અને પીર સાહેબને વીનવવા લાગ્યા કે બાવા સાહેબ અહીંજ મુકામ રાખો. જે ઉપરથી તેમણે ઠાકોર સાહેબને વચન દીધું કે “હમણા મારે બધું કામ છે તેથી હાલ જઈ છું પણ જરૂર અહીં આવીશ. જે જીવતો નહીં આવું તો મુરે પણ એકલબારે પાછો આવીશ,” એમ કહી એકલબારા છોડી આગળ વધ્યા. મુરીદોને ખોળતા ખોળતા આખર વખતે પીર સાહેબ નંદરબાર તરફ પધાર્યા હતા. ત્યાં તેમનો આખર વખત આવ્યો અને થોડકા ગામે આ દેહ ત્યાગ કર્યો. તેમણે ઉઠી મયા પછી બસારત આપી હતી કે હું એકલબારે ઠાકોર સાહેબે કાલ કરીને આવ્યો છું મારે મને ત્યાં લાઇ જાઓ તે ઉપરથી કબર ખોદી ત્યાંથી તેમની લાશને એકલબારા લાવવામાં આવી હતી તે વખતે ત્યાં બે તડ હતી, એક તડ કહે “હમે હમારી હદમાં દફન કરીયે.” અને બીજી તડના માણસો પોતાની હદમાં દફન કરવા માગતા હતા. આખરે પીર સાહેબે બન્ને પક્ષોને બસારત આપી અને વઢવાડનો અંત એવી તરેહ આપ્યો કે લાશ વાલી ગાડીને કાચા વાછરડા જેડી વગર હાંકનારે હાંકી મુકવા. પછી જ્યાં તે વાછરડા ઉભા રહે તે જગ્યાએ આખર મુકામ કરવો. હવે જ્યાં તે વાછરડા ઉભા રહ્યા તે જગ્યાએજ બાવા સાહેબનો મુકામ થયો અને ત્યાં રોઝો બાંધવામાં આવ્યો છે. ત્યારથી ઠાકોરો, ખારીઆ લોકો, પાટીદારો તથા ખીજા હજારો લોકો એ દરગાહ તરફ માનની નજરે જુવે છે. અને એ પીર સાહેબને માને છે. તેમના કલ્યાણ માટેજ બધે માલિકે એ પીરસાહેબને ત્યાં ચોકસા હોય એમ ચોખ્ખું જણાય છે. ઠાકોરો અને ખારીઆલાઇઓ પણ પીરસાહેબે શીખવેલી જીવદયા પ્રમાણે હજુ પણ વર્તે છે, કારણ કે તેમના લીધેજ એ પીર

સાહેબ પડે થયા પછી પણ એકલગ્નતા તરફ આવ્યા છે એવું તેઓ સમજે છે, નહીં તે તેમના તે ધરાક હજારો હતા. હાલ તેમની જગ્યા હિપર પીર મોટામીયાં સાહેબ છે અને તેઓજ તમામ કારભાર ચલાવે છે. તેમને ત્રણ દીકરા છે. પહેલાં સાહેબઝાદાનું નામ નીઝામુદ્દીન છે, બીજાનું નામ કાયમુદ્દીન છે, અને ત્રીજાનું નામ ફરીદખાવા છે.

એમનો રોજો.

એમના રોજમાં પાંચ તુરબતો છે. દાખલ થતાં પહેલ્લીજ કબર સધમ્મદ પીર ઇનાયતમીયાં સાહેબની છે જે પીર કાયમુદ્દીન સાહેબના ભાઈ અને માંગરોલની ગાદીના સ્થાપક પીર મોટામીયાં સાહેબના બાપ થતા હતા. તેમની પકોશમાં એટલે વચ્ચે પીર કાયમુદ્દીન સાહેબની પોતાની મળાર છે, અને તેમની પાસે, એટલે આચમણી બાજુ તેમના સંસરાની કબર છે. વળી બે કબરો નાની પીર સાહેબના પંગત છે તે તેમના નવાસાઓની છે.

એમના છોકરાં.

પીર કાયમુદ્દીન સાહેબ પોતાની પાછળ એક દીકરી મુકી ગયા હતા જેમનું નામ આપાજમા સાહેબ હતું. આ બાઈ ઇલમમાં બરપુર હતાં અને એમને ઘણી ન્યામત એમના પિતા તરફથી મળી હતી. એમના કાકાના દીકરા પીર મોટામીયાં સાહેબ માંગરોલવાળાનાં એ બહેન થતાં હતાં, અને એમની તરફ તેઓ બહુ માનથી જોતા હતા. મુંબઈથી આપાજમાંજ પીર મોટામીયાં સાહેબની મુબારક લાશને માંગરોલ લઇ આવ્યા હતા.

પ્રકરણ બીજું.

—: (૦):—

નુરે રોશન.

આ કીતાબ અસલમાં પીર કાયમુદ્દીન બાવાએ ચીશ્તી સીલસીલાના મુરીદ સાફ લખેલી હતી. એ કીતાબમાં ખુદાઇ જ્ઞાન વિષે પુરી સમજણ આપેલી છે. પણ કોઇથી તઆસુબી મુદલાં કે ચોકડું લખેલા મોલવી કે

મહાત્મ્યને આ ક્રિતાત્મમાં રસ પડે એમ નથી. બધે ફદાય ઉપર ટપકે જ્યાં ત્યાંથી એકાદ બે જુદા છવાયા પાનાં વાંચી તેઓ કુદરનો ફતવો પણ કાઢવા અચકાએ નહીં. આ ક્રિતાત્મનું રહસ્ય પુરું સમજવા સારૂ મુરશીદે કમીલની જરૂર છે. તે એવો મુરશીદ જેમણે કે જેને ફકીરોની સોહબતથી પુરેપુરો ફેઝ મળેલો હોય એટલું જ નહીં પણ પુરી રીતે તેણે મારાન શરીફ અને હદીસનો પણ અભ્યાસ કરેલો હોય. કેમ કે આ ક્રિતાત્મમાં કુરાન શરીફ અને હદીસની આયાતો અને યુક્તિગોના કલામો આપેલા છે. કેટલાક કલામો એવી રીતે કહેલા છે કે ધનસાનની અકબલ તે એકદમ સમજી શકની નથી. જેવા કે

મત અરફફાહો લાયકુલ્લાહ વમન કાલ્લાહો

સાચારકુલ્લાહ.

જેણે અલ્લાહને પીછાન્યો તે અલ્લાહનું નામ ભેતો નથી, અને જેણે અલ્લાહનું નામ લીધું તેણે અલ્લાહને પીછાન્યો નથી.

એક જગાએ લખ્યું છે કે “અલ વીલાયતો અફઝલુન નુબુવત” એટલે વીલાયત નુબુવતથી ચઢીચાતી છે.

આવા વચનોથી દલ્મના જ્ઞાસુઓને કાંઈ ગભરાઈ જવાનું નથી. તેમના માટે એ જરૂરનું છે જે ધ્યાનથી પહેલેથી છેલ્લે સુધી આ ક્રિતાત્મ પઢવી.

જેવી રીતે “વેદ” કાંઈ ચોપડીનું નામ નથી પણ તેમાં જુદા જુદા મહાત્માઓએ ખોદાઈ જ્ઞાન મેળવતાં જે જે અનુભવ થયો તે લખ્યો છે તેમ આ ક્રિતાત્મમાં પણ પીર કાયમુદીન સાહેબે પોતાનો અનુભવ દર્શાવ્યો છે તે કાવ્ય રૂપે લખાયેલી છે. તેમાં હીંદુ તેમજ ખીજા ધર્મોની મુસલમાન ધર્મ સાથે સરખામણી, ધર્મો વચ્ચે ઝગડા ચવાનું કારણ, ધર્મનો અર્થ, નીરાકાર નીરંજન રૂપે માલીકનો મેળાપ કેવી તરેહ થાય, તે મેળાપ સારૂ યુરૂની જરૂરીયાત, યુરૂ કેવો હોવો જોઈએ, વગેરે બધું સમજવવામાં આવ્યું છે. તે ઉપરાંત ખુદાની મુનાબ્બતો તથા બજોનો વગેરે છે. તેમાંથી ફક્ત થોડાક ફકરાઓ સાધારણ માણસો સમજી શકે તેવા આ પ્રકરણમાં આપ્યા છે:—

નુરે રોશનમાં શું બોલેલું છે.

નુરે રોશન કા સુનો બધાં—ઇસમે તોહીદ હોવે બધાં
ઇસ નુરે રોશન કું જો કોઇ પદે—વો સાહેબ કા દરશન કરે
ઇસ કીતાબ કી જીસે યુજ આવે—ઉસે એક પત્રમે સાહેબ પાવે
જહાં દેખે વહાં હક એન દેખાયે—ઇમ ઇમ ઉસકી મસ્ત હો જાયે
નુરે રોશન કા ખાલ કહું બ્યાન—સુનો તુંમ સો એક ધરબ્યાન
કુરાનકી આયત હદીસ માફક તોહીદ બનાઇ—હીંદી નુંકતે મેં કહે સમજાઇ
મુસલમાની બોલીમેં ઇલમે તોહીદ જાન—હીંદી બોલીમેં

કહેતે હય બાબજાન
દોનુકા મકસદ એક હે સો—બોલી ફેરસે નામ કહેતે હે દો
હીંદી નુકતેમેં પદના આસાન—પીયુજ પાવે સુનો ધરબ્યાન
શાહ કાચમુદીન ^૧તોહીદ મગઝ યુજન—તબ હીરદે બીતર પીયુજ સુજન

મારેફત જે સુરીવાદમાં છેલ્લી મંઝીલ છે તેનું જ્ઞાન થતી વખતે
માણસ શું દેખે છે. નીચેનો અનુભવ વેદાંતમાં જે અર્થવૈત કરી કહે છે
તેવાજ છે.

એકા એક હો રહેને કી ખાત કહું—મારેફત મેદાન સમજા દઈ
નજર તેરી જે આવે સખ યું જાન ચે સખ હી રખ
ઇનસાન આપસ તું મત જાન—દુજા તીજા કુચ ન આન
હેગા સખ હી પીયુ પીયુ—કયા માણસ ઝોર કયા જીવ
નજર મનસે કુચ ન દેખ—હેઇ સભી સો એકા એક
કહાં હે તું ઝોર કહાં હે ઝોર—નહી કુચ જાગ નહી કોઇ ઠોર
આસમાન જમીન કુચ મત દેખ—દેખે કેન સો હુવા એક ?
પીયુ જીને સહી કીયા જે હે યું મત જાનો કુછ દુજા હે
કયા હીસાબ ઝોર કયા લેખા—મત તું જાન સો મેં દેખા

તું ઝોર હું યા કુછ નહીં—નહીં તું આપે દુજા કહીં
કોનસો હુરાં કોનસો નુર—કોન પાક ઝોર કોન ચતુર
^૧અબ્દ ^૨માયુદ સો હો રહે એક—કોન જીંડ ઝોર કોન સો નેક
કોન આસમાન ઝોર કોન જમીન—કોન તુમે ઝોર કોન હમી

૧ એકતા

૧ બંદા. ૨ જેની જાંઘળી થાય તે, ધણી.

કોન જોઈરી ઝોર કોન પરખ—કોન સાહુકાર ઝોર કોન હંગ
કોન હસ્તી ઝોર કોન ઘોડા—કોન સો કોસપર કરે જોરા
કોન ફલ ઝોર કોનસો જાડ—કોન છુરી ઝોર કોન તલવાર
કોન હાકમ ઝોર કોન રમ્યત—કોન દાતાર ઝોર કોન માંગત
તે, તાં, હું, અખ કરતુ દુર—હો એકા એક નુર દર નુર
હુધ મયા જળ ધી હુવા જનન—ખુદ ગયા તખ હુવા રહેમાન

ખુદા ઘટમાં વસે છે પહલાં મનને પવિત્ર કરવાની જરૂર છે.
ચીત ખુદામાં પરોવ્યા વગર અપને મનમાંથી અહંકાર કાઢ્યા સીવાય માળા
(તસખીદ) ફેરવવાથી કાંઈ ફાયદો થતો નથી.

કાયમદીન ઘટકું છોડ કર મુસલમાન મકે જાય,
હીંદુ શીરે બટકતા સો જુલા તીરથ નાહાય.
કાયમદીન કાસી દુવારકા હીંદુ દોડા જાય,
ગંગા ગોમતી નરમદા સો જુલા તીરથ નાહાય.
કાયમદીન મનતો દોર નહી ઝોર એકા માલા શીરાય,
મનકા મરમ ખુજે નહી સો કેસી માલા શીરાય.
કાયમદીન ઘટમાં પીયુ બસે ઝોર મરમ કોઈ ન ખુજે,
હીંદુ નીરજન છોડ કે સો દેવલ ડેરા ખુજે.
કાયમદીન દોનુ જુલે પડે ઝોર મરમ દીલકા ન જાને,
હીંદુ મુસલમાનમેં મમત પડી સો આપ આપકુ બખાને.
કાયમદીન સવાશેર સખ હોવે ઝોર નવટાંકી કોઈ ન હોવે,
અહંકાર પદડા બીચ હે સો કેસે દરશન જોવે.
કાયમદીન હીંદુ મુસલમાન દોનો અહંકાર ન જોવે,
મેઝ જો લગા બીનગસે બાહેર ધોવે કયા હોવે.
કાયમદીન ઘટકી સેવા પકડ ઝોર તીરથ જાતરા સખ છોડ,
મન પવનકું વમ કર ઝોર લગા પ્રેમકી દોર.
આપકા એકજ દોર કરો ઝોર ડાલો પરદા ખીસાય,
શાહ કાયમદીન ચીસ્તી પરગટ કહે નેજમાં તેજ મીલાય

અમર મુકામ કયો ?

કાયમદીન સખ બાત કહાં કહીયે, છોડ દો એ ધર સુનધામ.
નીજધામ નીરજન અલેક હમ સોહી અમર મુકામ.
કાયમદીન સોહી અમર ચીને બીના આરા કયુ ન આવે.
કુરાન, પુરાન, બેદ, સાખી, સખી મીલ સાખ પુરાવે.

સતગુરની જરૂર.

અહમ્મન મેળવવાનું પહેલું પગથીયું વેદાંત તેમજ સુધીવાદ મુજબ માથે સતગુર કરવાનું છે. સતગુર વગર ધર્મનું પરાક્ષ જ્ઞાન થતું નથી. પણ ગુર કરવામાં બહુ સાહુચેતી રાખવાની છે.

કાયમદીન ખલક મીસાલ પસ હે કયા રંક ઝોર રાના,
સતગુર કે બેદ ખીના સો ભમી સબી ભટકાના.

અગર ગુર કાચો હોય અથવા ઢોંગી હોય તો શું ફાલ થાય ?

કાયમદીન ખલક કયા કરે પકડા અધિકા સાથ,

પીર આપ ભુલે પડે ચેલા કયું પાવે ખાટ.

જુખા પહેને, ટોપી ઝાઢે, ઝોર બચાન વાચ્છેઝ સુનાવે

કાયમદીન પીયુ ધટમાં બસે ઝોર દોનુ ભુલે જાવે

ચેલે ખીચારે કયા કરે મીસે અધે ગુર

વહી ઝોર મારગ કે વહી જમીન ભરે.

ચેલા અધા, ગુર લાલચુ, ખાળ મીસા સખ ઝોર

કાયમદીન દુધ દહીં લી કરે ભલે ખીચારે ઢોર

કાયમદીન આગે કે ખુન્નરગ હુવે ઉનુને પીયુ સહી કર ખુન્ન

અખ કે તો કીતાબાં પઢને લગે, છોડી મનકી પુન્ન

પીર સોહી સો પીયુ મીલાવે ઝોર કરે હકસે વાસીલ

કાયમદીન અખકે તો વાચેઝ કહેને લગે વો માવરા ગયા નીકલ

ખયાન વાચ્છેઝ તો મુલ્લા કહે ઝોર પીર માર્ગ કુછ જુદા

કાયમદીન, પીર તો ઉસે કહીયે જો સહી કરાવે ખુદા

વે માવરા તો નીકલ ગયા જો કુછ ચબી આગે

કાયમદીન વો તો ભુલ ગયે તખ કીતાબાં પઢને લાગે

સાહેબ સહી કરના છોડ દીયા ઝોર લીતી બેસ બઝાર્ધ

શાહ કાયમદીન વે ચલન તો ઉઠ ગયા-તખ ખયાં વાચ્છેઝ

પર પીરી મુરીદી ઠેરાઇ.

સતગુર કરવામાં ઉંચ નીચ વર્ણુ જોવાની નથી.

કાયમદીન તન મનખા હે જનમ તામે હરી તત્વસાર

સતગુર કીલી બેદશી ઓલખાવે કીરતાર

કામી બીના કુદર ના ખુબે સતયુર બીના હરી ન પાપ.
 હિંચ નીચ અંતર નહી, પીકું જગત રહા બરમાઈ
 કાયમદીન, હરીમતા કીસીકે આપકી નહી જન
 જીસે પાવે વોહી હરીકા દોસ્ત પીછાન
 કાયમદીન, હીંદુ મુસલમાન જીસે હોવે હરી માન
 હરીજન હર આળખાવે વોહી સતયુર પીછાન
 કાયમદીન જીને આલખા હોય સોઈ આલખાવે
 જાત ભાતકા કામ નહી જહાં તંહા જીવન મુક્ત હોવે
 કાયમ દીન કાઈ નીચ જાતને હરી આલખા હોયે જન
 વોહી સત યુર કરકે ખોજ લેવે માન
 કાયમદીન મ્યાનસે કામ નહી વેગેસે કામ રખ જન
 તન સો મ્યાન હે, તેમ વસ્તુ પીછાન
 કાયમદીન, આખર મ્યાન બી એક હે જન,
 પાંચ તત્વસે સખ જમત બનાઇ હે મન
 કાયમદીન ચીના આત્મા, વસ્તુ રપ એક દે જન
 કયા નીચ, કયા હિંચ, કયા હીંદુ, કયા મુસલમાન
 કાયમદીન, મુસલમાન માટીકા નહી, હીંદુ સોનેકા નહી જન
 જે વજે બનાયે તે વજે બના હે પીછાન
 કાયમદીન લગનના કાગી હે મેરા તેરા જન
 આપ આપકી મમતસે સખ ખેચા મુવે માન

કયા મનું એટલે છું ? કામીલ કોને કહેવો ?

કાયમદીન, સખ રહેલ હય પંડીત, શેખ, ગોસ, આલીયા, પીર
 સો ખાત મુશકેલ હે હોના કના ફકીર.
 કાયમદીન મેં મરીખ યચતીમ હું સો કના નહી મજબુર
 કામીલ ફકીર સો સહી જીસમ બુલ, ગુર ધરમસે હોવે હજુર
 કાયમદીન બાહેરકી બેહોસી હોય, બીનર હોવે હુસીયાર
 મેહી બેદ કલાકા, સો દેખે ગુર દીદાર
 કાયમદીન ખલક હું જાને બર બાર છોડ મરીખ હો મેક રહે
 યુપ હો એક કામ
 જે આત્મા સો આયા કના તાકા નામ.

કાયમદીન, ફનાકે માએની એ નહીં કબ્જી મયની જન
સો બેદ કુચ ઓર હે, જીવતે મીલે રહેમાન.

કાયમદીન, કેતેક યું ઠેરાયે નેન કાન મુ'ંડે હુવે અજવાલ
કાન મુ'ંડે સોર સાર હમ ઉસીકુ કહે કમાલ

કાયમદીન, કેતેક દમકુ સોસે, દસમે દુવાર ચડાવે
સાંસ ઉસાસ અજપા જપે તાકુ કામીલ ઠરાવે.

કીતનીક ખલક ખાતીન જીકર કરે, કીતનીક દુદી નાલસે ખ્યાન લગાય
કેતેક ચામ દીલકુ દેખે તાકુ કામીલ ઠેરાય.

કીતનેક છીલે બેઠ જીપે રહે, કેતેક મુનીવર હો સવા પેહર ઓઝલમેં રહે.
કેતેક એલમ દાવત પર કરામત ચલાય તાકુ કામીલ કહે.

કાયમદીન, સખ ઘટ સાહેબ જાને કીતનેક જાન નયે બેસ સજાવે
કેતેક આપ કવી હોના તાકુ સંત ઠરાવે

કાયમદીન, કેતેક પરહેજ કરે, કેતેક જીવ હીંસા પલાવે
કેતેક પડછા દેખાવે તાકુ સંત ઠરાવે.

કાયમદીન, એ સખ મન સમજાવના અગમ ધર કુછ જુદા.
સો બેદ કુચ ઓર હમ જાસે મીલે ખુદા.

કાયમદીન સખ કામીલોકી નજદીક એ કમાલીયત નહી હે મગર
યે ખ્યાદન, ઝોહોદ. હે હકકા મીલના કુચ ઓર હે દીગર.

કાયમદીન કરીશમા, મજમત, ગૌસ કુતુબ કહેના એ સખ ખુદ પણે કા કાર
સો ખાત કુચ ઓર હે જીસે મીલે દીદાર.

કાયમદીન, ઓલીયા તો ઉસે કહીયે જાને કીયા વહેમ ગેરસે વજી
બીનર સુન મેદાનમેં હુવા હક તરફ રજી.

કાયમદીન ફકીર તો ઉસે કહીયે જે ખુદીપણા ખો જાય
બે ખુદ હો મીલે બીચ તુર સોલી ફકીર કહેલાય.

કાયમદીન, વેરાગા તો ઉસે કહીયે જે વો રાહ કુ પાય
સુન માખર મેદાન જહાં અગમગ તુર દેખાય.

કાયમદીન. સન્યસી તો ઉસે કહીયે જે સર્વ વસ્તુકા નાશ કરે
એક અગમ અગોચર અલેક હે તાસેં ખ્યાન ધરે.

કાયમદીન, પીર તો ઉસે કહીયે જે પાયુ સેં પ્રેમ ધરે
નામુન, મલકુત, જખરૂત, બાહુત તક સફર કરે.

કાયમદીન, વરતીયા તો ઉસે કહીયે, જે વહેમ ગેરકા વરત લાવે

ખુદી પરસાદ આડે નહી, સોહી વરતીયા કહેલાવે.

કાયમદીન, બ્રાહ્મણ તો ઉસે કહીયે, જે ફના કાશીમાં નહાય
ગગન ડંકા ઘંટ બજાવે, નુર પુનકું જાય.

કાયમદીન, **મહાત્મા** તો ઉસે કહીયે, જે વહેમ ગેરકું છાડે
પ્રેમ ધોલે, સુરત સુને, ખ્યાન બીતર જોડે.

કાયમદીન, **કાનફટા** તો ઉસે કહીયે, જે કાન કોધ કે ફાડે
ખુદપણા સંસાર છોડ: જે ગગન ગુફામાં જાવે.

કાયમદીન, **કાઝી** તો ઉસે કહીયે, જે તોહીદ રીવાયત કાઢે
ફનાકા દુરરા લે કર: ખુદી જુનેહગાર કું મારે.

કાયમદીન, **મુઘીં** તો ઉસે કહીયે, જે તનમેં સુરત કી બાંખ દેવે
ફના હોઝમેં વળુ કર, હકસેં હજુર રહે.

કાયમદીન, **અસ્ત્રી** તો ઉસે કહીયે, ખુદી નામહેરમ કી સુરત ન દેખે
વહેમ ગેર લોકાસેં પરદા કરે નજર કીસીકે ન પડે.

કાયમદીન, **અરદ** તો ઉસે કહીયે, જે વહેમ ગેર ચોરસેં લડે
હીમત કે હથીયારસે ખુદી જીત ફતેહ કરે.

કાયમદીન, **પીગ** તો ઉસે કહીયે, જે પરગટ પીયુ દેખાવે.
તોહીદ સેં વાકફ કરે, સોહી ખીર કહેલાવે.

કાયમદીન, **સુરીદ** તો ઉસે કહીયે, જે સુવે પહેલે મર જાવે,
હક નુર દીદારકી મુરાદ પુરી પાવે

કાયમદીન, **સુન્દીદ** તો ઉસે કહીયે, જે મરમ તોહીદ અતાવે
જો બતેન કી સફર કરાવે, હક દરશન દેખાવે.

કાયમદીન, **તાલેખ** તો ઉસે કહીયે, જે તલખ હક કી પાય
અલેક નુરસેં મગન રહે, સોહી તાલેખ કહેલાય.

કાયમદીન, **હજર આત.કી એક આત**, ખુદપણેકું ખાવે
જો ખુદ હો સુન સીખર પર નુરી તમાસા જોવે.

સતગુરૂ વીના બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત થતુ નથી.

કાયમદીન, સતગુરૂ ઉસે કહીએ જે દાદારમાં નાશ જાવે
અલેક નુર દીદારમેં આપ હુંદા ન પાવે

કાયમદીન, સતગુરૂ તો ઉસે કહીએ જોતે અગમ ચીના હોવે
અલેખ બીતર મીલ રહ્યા, સો પડદા દુર હોવે

કાયમદીન, અપસે સતગુરૂ જે કાદ અલેકું પાવે
પરદા બીચકા ઉચક કરે, પ્રગટ નુર દીખાવે.

કાચમદીન, સતગુરુ મેહેરસે ચેલે હોવે બાવડ
 દીદાર તુર તખ પરગટે, જો હોવે એકા બનાવડ
 કાચમદીન, ખીના સતગુરુ પરતુ હાથ ન આવે
 મન માને એસે કારનધર્મ પાલ દીદાર કણુ ન પાવે
 કાચમદીન ચલાવે દીદારકુ, જા કહે સતગુરુકુ બતાવ
 ખીન કહે ક્યા પરવા હે સતગુરુ જોત જગાય
 કાચમદીન ઇસ રાહસે પરતુ પ્રકાશ પાય
 મુંસલમાનકી દોજખ મીટે, હીંદુકી ચોરાસી જાય

સુરી લોકો એટલે સંત લોકો જે લોકોને ખુદાના દીદાર થયા છે તે લોકો કોઈ એક પંથના છે અથવા કોઈ એક ધર્મના છે એમ મનાવું નથી. એ કોઈ પણ ધર્મના બંધનમાં હોઈ શકતા નથી.

સુરી લોક કીસીકે મહજબમા નહી, વો મુરશદ અલ્લાહ કુ બુજે સહીઃ
 વહેમ ગેરસે જીને કીયા દીલ સફા-દીલ ખીચ દેખે વો પરકાશ હકકાઃ
 મહજબ દીન સય ઉસકા મુરસદ હય જાન-રસુલે ખુદા સખદી
 મુરશદ પીછાન

દેખો ક્યા કહા હે ખુદા કે રસુલ-ફના શી સેખ-આપસકુ મુરશદ મેં
 બુલ

મલ્લા શએખા લાડુ-એ હદીસ ફરમાઈ-ખીના મુરશદ દીન સય નાહી
 મુરશદમેં છુપાયા હક રસુલ-ખંદે કુ કીયા હકને કબુલ.

જે લોકોને ખુદાઈ જ્ઞાન મેળવવાની ઇચ્છા હોય તે લોકે શું કરવું ?
 જેમ વેદાંતમાં એ જ્ઞાનના અભ્યાસીને પહેલા યમ અને નીયમ પાળવા પડે છે. પછી સતગુરુ કરવો પડે છે અને પછી સતગુરુ કહે તેવી રીતે અભ્યાસ કરવો પડે છે તેવીજ શીખામણુ આમાં પણ આપવામાં આવી છે. જેવા જેવા ખીયાલના માનનારા છે તેમને તેમના ખીયાલ પ્રમાણે સમજવ્યા છે.

સુનો ભાઇ સારે હીંદુ ઝોર મુંસલમાન
 જાહેર બેખકા તુમ મત કરો ગુમાન
 શાહ કાચમદીન ચીરતી કહે એક રમઝ
 ઉસીકી અખ તુમ રાખો સમજ;

જાહેર ચલન અળ તુમ સળ છોડ દો
 આતીન રાહ હક તરફ કી લેવું
 દો શમશેર એક મીયાન મેં ન સમાવે
 ખીનં જાહેરી છોડે આતીનકુ ન પાવે
 જસકું હક મીલનકી ગરજ હોય જન
 સો જાહેરી છોડ આતીન તરફ આવે માન
 જસકું હક દીદાર દેખન કા ઇશક નહી મગર
 ઉસકે લીયે જાહેર કી ચાલ હય બહેતર.
 અખી દીદાર દેખન ચાહે અગર
 તરીકત, હકીકત, મારેફત કી રાહ પકડ.
 પુજા પાતરી તુમ છોડ દો સળ
 પોથીયાં યાન કી લેકર ખાંધો અળ.
 તીરથ ઓર ઉહરે સખી દો નીવાર
 માલા કે ફેરાનેસેં અળ હો મેજર
 મુખસે ભજન કરના દુર કર
 છોડ કુલ નાત જમાતકા ડર
 કામકી દોડદોડ થોડી કરો
 ધીર મંબીરપણા તુમ દીલમેં ધરો
 લડના, ઝઘડના, ઓર ખાર ઓર કુડ
 લાજ ઓર આખર રખો સળ દુર
 નીચી નાડ રખ ઇશક આતશ જગાઓ
 ખુદી, દુષ્ટ, યુસ્સા સખી ભુલ જાઓ.
 ખરે, ઓર ખોટકા ઝઘડા મીટાઓ,
 હા પછોકા તુમ સ્વભાવ લાઓ.
 હીરસ ઓર હવા પર મત મન ધરો.
 ચે કરો ફર સૌર સંખી દુર કરો.
 નજરસેં દેખનેકી સમજ એસી રખો,
 જો સખમેં બસે સખસેં ન્યારા હક હે તો.
 આતુંકે રસ પર સુરત ન કરો
 ખુડી ભલી આતકા શક ન ધરો.
 ખાના પીના મારીક ખાઓ
 કડવે, મીઠકા સ્વાદ મત લાઓ.

એસે તુંમ આપસકે અન્વલ બડો,
 પીછુ ખોજની મુરશદ કામીલ કી કરો.
 વેસે મુરશદ કી સોહાવત પકડ
 કે જસક હો તોહીદ ધલમ કા ખખર,
 જસમે હોય તુર હકકા પરકાશ,
 વેસે મુરશદ કે જાઓ તુમ પાસ.

**પછી મુરશદ જે રૂઢી દેખાડે તે રૂઢીથી અભ્યાસ
 કર્યા જવાનો છે.**

શીર શીર નહી આવે એ દીન મગર
 હુશીયાર હો અય કીંદુ મુસલમાન બે ખખર
 દેખ ભો તુરે દીદાર હે ચહી
 મુવે પીછુ કુછ પાવે નહી.

**દુનીયામાં દરેક ધર્મવાલો એમ કહે છે કે સાચો
 ધર્મ હમારો છે. પણ ખુદાના જેને દીદાર થયા છે એ
 એમ કહેના નથી.**

કાયમદીન, હોના ફના ફકીર, સમસેં જુજરંગ કામ
 ઈસમેં ખુદપણા લાના સો હય મજલ હરામ.
 કાયમદીન, સમ ખલક આપ આપકુ ખુબ બખાને,
 ખુદ પહુમેં ગરક હય હકકું નહી પીછને.
 કાયમદીન, જાલગ ખુદી હે તમલગ હે જુદા,
 ખુદપણે સેં ગુજર ગયા, તમ પ્રગટા દુર ખુદા.
 કાયમદીન, પડદા હે દુનીયા સો દુઃખ સહી
 આપ આપકી ખેંચ કર, હક દેખે કી ખખર નહી.
 કાયમદીન, ખલક બેહાત રંગ કરે, આપ આપ હદ જાય,
 સુરીજન કુ પાવે નહી એર દાવા સુહાગન કા લાયે.
 કાયમદીન, બેદ પુસ્તક પદે એર મદામત્ત રહે.
 અનહદ, બેહદ જુજે નહી, વૌર દાવા સુહાગન ભે.
 કાયમદીન, બાહમણુ સ્થોક પદે એર પુજે દેવલ દેહરાં,
 દુજે ધરમ સમ જુક હય, સાચા ધરમ હમારાં.
 કાયમદીન, જતી કિયા ધર્મ પાલે, અપવાસ કરે દેહી જાય સારા

દુજે ધર્મ સખ જુઠ હય, સાચા ધર્મ હમારા.
 કાયમદીન, સન્યાસી તપ કરે, કહે છોડા હમ સંસારા,
 દુજે ધર્મ સખ જુઠ હય, સાચા ધર્મ હમારા.
 કાયમદીન મેસરી નહાય, ઓર પુજે કાકોરદવારા
 દુજે ધર્મ સખ જુઠ હય, સાચા ધર્મ હમારા.
 કાયમદીન, મતીએ આદીયે, વાંચે ગીનાન અવતારા
 દુજે ધર્મ સખ જુઠ હય, સાચા ધર્મ હમારા.
 કાયમદીન, કાનફટે જોગ કરે, દમ ચડાવે દસમે દુવારા,
 દુજે ધર્મ સખ જુઠ હય, સાચા ધર્મ હમારા.
 કાયમદીન પારસી આમ પુજે. જુલે રસુલ કીરતારા,
 દુજે ધર્મ સખ જુઠ હય, સાચા ધર્મ હમારા.
 કાયમદીન, બેરાગી બીતર અગમં ચીને નહી, તુલસી તીલક
 કરે બહારા,

દુજે ધરમ સખ જુઠ હય સાચા ધર્મ હમારા.
 કાયમદીન, મુલાં કાજી રાહે વહેદત નહી પાવે,
 દીદાર નુર હાજર હય વામદા દુર બતાવે.
 કાયમદીન, આપકે ધર્મકુ સખ કોઈ લગે બખાને,
 અનહદ બેદ દીદારકા, તાકુ કોઈ ન જાને.
 કાયમદીન, ધરમ સો હદ હે, અનહદ કુના શીલ્લાહ,
 અરસ પરસ દો એક હુવે તખ કોન કહે અફલાહ.
 કાયમદીન. હદ તીરથ જયારત જાય, બેહદ ઘટમાં બંદગી કરે,
 અનહદ એકજ હો રહે, સો કીસકા ધ્યાન ધરે.
 કાયમદીન, હદ મીસાલ ખબોચીયા, બેહદ નહી સોઈ,
 અનહદ મીસાલ દગીયા હય, કયુ ગંદા ન હોઈ.
 કાયમદીન, હદ ધરમ છોડ કે, બેહદ સુરત ચલાવે,
 અનહદ નુર દગીયાવમે. આપ હુંદા ન પાવે.
 કાયમદીન, પીયુ પીયુ કહે સખ બીસરાય,
 જો બોલે ચહા ઘટમે સો ઘટ પ્રકાશ દેખાય
 કાયમદીન બીન મેદાન મેદાન હે, બીન તેજ તેજ અપાર,
 વહાં કાયમદીન મગન હે, જહાં દરશન નુર દીદાર.

આ દુનીયામાં ખુદાના દર્શન મળી શકે છે.

કાયમદીન, દરસન ચહાં હે મુવે પીછે કછુ નહી
મુરશદ કી સોખત પકડ ખોલ દેખાવે સોંધ

કાયમદીન, જીસકુ દીદાર હય બિનકું કયા અરખ વૌર લીંદ
જીનકુ ચાંહાં પાયા નહી વો વ્હાંખી હોવે અંધ
કાયમદીન, લખ કરોડ સુખ હે સખ દીદારસેં હે
બહેસ્ત જીનત પાનેસે નહી જરાવે પેટ
કાયમદીન, આશક મસ્ત હે દેખ દીદારે લાલ
મુલ્લાં વાયદા દુર બતાવે હમ દેખેજે કાલ
કાયમદીન, દીદાર આજ હે, દેખે કામ અલમસ્ત
મુલ્લાં ભોકકુ દુર બતાવે, દેખેજે રોજ કયામત.
કાયમદીન, વો સદા ચહાંજ હે દેખ લે દીદાર અખ
અખી ન પાવે દીદાર કું, સો શીર દેખેગા કય.

કાયમદીન, જે હય સો અખી હય આગે કછું ન જાની
મુવો પીછું કા વાયદા જયસાઃ ઝાંઝવેં કા પાણી

સાચા પીર અને ધુતારા વચ્ચે તફાવત. મુરીદનો અર્થ.

મુશ્કાં સમજાવે વો શરીઅત, પીર સમજાવે તરીકત, હકીકત
મારફત જાન

સખ સમજાવે વો પીર સમજાવે, તખ પીર કાયકા પીછાન.

કાયમદીન પીર તો ઉસે કહીયે જે બીતર અગમ બતાય
પ્રીત દેહીસેં કરાવે સુન સુખ સાહેબ લાવે.

કાયમદીન ઉસકુ પીર કહીયે, દુજા ધુતારા જાન
પેટકે વારને દુનીયાકુ જુલી પાડે જાન.

કાયમદીન મુરીદ તો ઉસે કહીયે જે દુવા લેવે જાન
પીગસેં બા હયા અહળ રહેવે માન.

કાયમદીન વીશ્વાસ પકડ કર ખીદમત બજાવે

જાવે ઉસપર દલ્લુર રહેવે, કુરખાન મુરશદ પર હો જાવે.

કાયમદીન ખાસેં અધીક કર જાને, સો દરશન પાવે જાન
જે મુઃકા કહેના કરે, ગઠ ચઢે, સોહી મુરીદ માન.

છેલ્લી બે લીટીમાં લખ્યું છે કે “ કાચમદીન, ખુદાસે અધીક કર જાને,
સો દરશન પાવે જાન.”

ખુદાના કરતાં યુરને અધીક સમજે એનો અર્થ એ છે કે જેમ માણસ
ખુદાનો હુકમ બજાવવામાં ગફલતી કરે છે તેમ પીરના હુકમમાં ગફલતી કરે
નહીં. દરેક માણસ જાણે છે કે ખુદા બધે દાજર નાઝર અથવા સર્વ વ્યાપક
છે, છતાં માણસ તે વાત ભુલી જાય છે. એક સીપાઇ અથવા કોઈ બી
બીજો માણસ જોતો હોય તો એક માણસ ચોરી કરતો અથવા કોઈ બી
બીજું ખરાબ કામ કરતો અટકે છે પણ જો તે એકલો જ હોય તો કોઈ
માણસ જોતું નથી કરી તે ખરાબ કામ કરતાં અટકતો નથી. એટલે કે
ખુદાનો હુકમ તોડે છે. આ લીટીઓની મતલબ એ છે જે માણસ પીર
અથવા યુર કરે તો તેનો હુકમ ખરાબર માનવો. જેવી તરફ ખુદા બધે
દાજર છે, જુલે છે એટલું કમુઝ કર્યા પછી ખુદા જોતો નહીં હોય તેમ
તેનો હુકમ તોડી પાપ કરે છે તેવી રીતે કરવું નહીં. યુર જે હુકમ કરે
તે હુકમ ઉપર પુરી રીતે અમલ કરે તોજ ખુદાના દર્શન થાય.

પાંચે ઇંદ્રીઓને વશ કરવાની જરૂર.

મુસલમાન દોડા મકકે જાવે, હીંદુ ભુક્તા તીરથ ન્દાવે
જાચારન તીરથ કર મનમેં કુલે, સીવા મારગ દોનો ભુલે
મેલ મુનરકી જે કાયા નાપક, વો ન હોય નાહે ઘોયે સેં પાક
બીતરસે જે ચરકે લાગે, પેટપર રોટી પાંચે ભુખ ન લાગે
અંદરસે જે મન હય નાપાક, સો તીરથ જાચારતસેં ન હો પાક
અહંકાર, ક્રોધ, વહેમ સખ મનસે ખોવે, તમ દીલ તેરા ઉજા હોવે
ચોર કાયાકે સખ વસ કર, ઘટ નગરકો જાવે ડર
પીયું મીલનકા માર્ગ દેવું બતાઇ, ખોલ ખોલ કીતના કહું સમજાઇ
પાંચ ચોર કુ વશ કરે, તો કાયા નગરમેં દુહાઇ કરે
ચેતન કોટવાલ કુ દો રજ, ચોર પાંચકુ દેવે સજ.
કોટવાલ કે ડરસે ચોર ચોરી છોડ દે, કસમ સાહુકારી પણેકા લે
અવલ, આંખ દેખતી હે જુદાઇ કર, સો બી દેમે એકી નજર
દુસરા, મુખ ચોર એક કુ જણુન કહે એકકુ કહે ખાસ,
ચેતન કોટવાલ કે ડરસે વો બી ચલે એક રાસ
તીસરી નાક ચોર જો ખાસના ખુખ લેવે ચોર જણુનકુ દુર કરે
ચેતન કોટવાલ કે ડરસે જુડી ખાસકી શક ન ધરે.

ચોથે કાન ચોરકું ગીબત રસકી બાજાં બહોત બાવે.

ચેતન કોટવાલકેં ડરસે સાહેબસુ ખ્યાન લગાવે
પાંચમા મન ચોર હીરસ હવાપર દોડે બહોત દોડ

ચેતન કોટવાલકેં ડરસે બેઠ રહે એક ઠોર
પાંચુકી રખો સીધી મત—સાંધ હોવે ઘટ પ્રગટ
શાખસેં દેખો, સુનો, બજાયે લેઓ બાસ—એ પાંચુકું ખેંચ લે
એક રાસ

ને ચેતન કોટવાલકી ચોકી ઘટમેં કુરે—કબી ચોરકા આશરા નહી કે
ચોરી કરે

જ્યારત જગા છોડ દે સખ—ઇસી રહેંછી ચલ તું અખ

કાયા પાક પવીત્ર હોય—પરગટ પીઉછ ઘટમેં જોય

આપા દુર કરે, મન વશ લાવે—તો ચરણુ તુ પીયુકા પાવે

ને ઇસ માર્ગકા મરમ ન પાયા—ઉસને અથડ અથડ કર જનમ ગુમાયા

જ્યારત, જગા જખ છોડ દીતી—શાહ કાયમદીન દીનકી પુજા લીતી.

ખુદીપણુ ખોવાની જરૂર.

દીલકી પુજા કરી ન જાવે શીરે ભમતે મકકે જાવે.

મકકે ગયેસે પીયુજી મીસે તો ધર છોડકે સખી ચલે

મહેનત ખીના કોઇ ભાડા દેવે, તો ધરધર બેઠે સખ કોઇ લેવે

ભજુત ચડાએસેં પીયુજ પાવે તો શીર સારે ભજુત ચઢાવે

ભગવા પહેને સાંધ જો પાવે તો કપડે સખ ભગવે રંગાવે

જુખા પહેનેસેં દીદાર હોવે તો રાંડી ખુધી સખ કોઈ જોવે

માલા શીરાએ સેં જો પીયુજ જોવે, તો માલી સારે અવલીયા હોવે.

નાહે ધોયેસેં દર્શન હોવે તો મેડકું મજલી સખ કોઈ જોવે

દુધ ઝોર ખુદીપણુકું જો જોવે, દર્શન શાહકા તખ વોહે જોવે

જો ઝોર ખુદી ઇસ તરેહ જોવે સો ગગન મંડલમે દર્શન જોવે

મુરશદ કામીલ બડે મહેરબાના, શાહ કાયમદીન ચીસ્તી પીયુ પીછાના

વલીઓ મરતા નથી.

(ઇજા એલીયા અલાહે લા મમૂતન.)

વલીયોકું સો મોહોત નહી હે મગર, વો દાયમ કાયમ સદા હે અમર
દુનીયાં કે દેખનકું પરદે હોતે હે માન, મહોત કે ચુંગલસે છુટે હે જાન

જવતે વો મુવે હે જન મીલે, હે ખીચનુર રહેમાન
 અપસકુ ફના કાયા સોહી મુવે, હયાતી બકા ભેકે જીતે કુવે
 વહેમ જેરસે મુહરેર રજુ હવા તરફ અલ્લાહ, સો હે આશક
 એન વલી અલ્લાહ
 ઇસમે જાત જાતકા કામ નહી હે જન, ખુદી જો બે ખુદ
 હોવે સોહી વલી પીછાન

ભજનો.

બાવા કાયમુદ્દીન સાહેબ ધણાં ભજન લખી ગયા છે જેમાંથી જ નીચે જાણ્યા છે:—

રાગ ધનાસરી.

મેં તો જોયું છે અનહદ નુર શું કરું હદ ને રે.....ટેક
 એક અગમ કે બાગમેરે, અજગ તેજ ચુલ્હાર
 તે તો મારી નૈજુ મેં પ્રગટ દીઠું, દરશન નુર દીદાર. શું કરું
 ઝરમર ઝરમર નુર બરસે રે, વાંહી હે સુરત કા બાસ
 મનહુ હમારે મગન બયું છે, મટી ગઈ તૃપ્તિ ને આશ. શું કરું
 મહા સુનકે મેહેલમેં મેદાન ચીના, જ્યાં ઝલકે નુર નીશાન
 નુર તુરનો પાર નહી, તહારે નીરંતર ધ્યાન શું કરું
 કાયમદીન ચિસ્તી સોઈ ઘર ચીના, જ્યાં નહી પાપ ઔર પુન
 અરસપરસ બે એક રંગ થયા ત્યારે કોણુ કરે રે ભજન શું કરું

રાગ—વસંત

તપ કરના સો હેગા મજબુરા, જગ લગ ચાકરી તપ લગ હજુરા—ટેક.
 તપકે જેરસેં કરામત ચલે, પરાયે દીબોફી બાતાં જોલે
 યું કાયસેંન પીયુજ મીલે.... ... તપ કરના●
 બાજીગર કંકરેકા રૂપીયા બનાવે, નજીમી જેમકી બાતાં સુનાવે,
 કરામત ચલાયે ન સુરીજન પાવે ... ... તપ કરના
 વહેમ ફુઈ સબ દીલસેં જોવે, આપકુ જાન અંજાન જો હોવે
 તપ સુન સીખર ચઢ દીદાર જોવે ... ... તપ કરના

કાયમદીન કહે પ્રેમ દોર લગાવો, ખુદી પરદા દુર ખીસાવો
ખીન જોગ જાગ પીયુષ પાવો. ... તપ કરના

રાગ હૈરવ પ્રભાત.

કહા હદીસમેં જો રે નખીને, ઉલ માફેક તુમ આલોરે
“સુતુ કબલ અન્ત મુતું.” વચન ઉતુકા પાલોરે—ટેક
જુઆ પહેને, ટોપી ઝોઢે, બેસ ખલકકુ દેખાવે રે,
કાલ કોધકુ મારે નહીં ને, બડે આલમ કહેલાવે રે કહા હદીસમાં.
લોકો કે દેખત તસખી શીરાવે, ઝોર ફેકીયત મેં તો પુરે રે
હસદ ભુગઝ તો બહોતજ રાખે, બાતું કે હે સુરે રે કહા હદીસમાં.
પંજલ દિનકા અત તુમ પકડો, ઝોર હદીસ માશીક આલોરે,
કાલ, બડાઇ અ ને ગુસા મારો, લેલ લાલન સુ લગાવોરે. કહા હદીસમાં
શાહ કાયમદીન ચિન્તી શરીયતમાં રહેવે, ઝોર હદીસ માશીક બે.લેરે
લોકો યુંદી બડાઇ કર કર, કંથા ગીઅત બોલેરે કહા હદીસમાં.

રાગ આસાવરી.

સાહેબ તોરા મીઝના હે કણું ન્યારા, લોક ભુક્ષા શીરે યુંદી સારા—ટેક.
જોગી જોગી કર કર ભુલે, અને બહોત તપ કમાયા રે
ઉધે મસ્તક બહોતી લટકે, તોખી પીયુ ના પાયા સાહેબ.
પંડીત વેદ પઠ પઠ ભુલે, ઝોર હવન હોમ જગ્યા રે
હર હર કરતાં ગયા જનમારા, તોખી હરી નહીં પાયા સાહેબ.
મુલાં કાજ પડ પડ ભુલે, કાલ કોધ ન મીટાયા રે,
તસખી શીરા શીરા ઉગલીયા ધસ ગમ, તોખી પીયુ નહીં પાયા. સાહેબ.
શાહ કાયમદીન ચિસ્તી કહે સુનો ભાઇ બ્યાની,
મન પવન વસ લાવે રે.
સુરત નુરત લે અગમ ચલાવે તો દરશન શાહકા પાવે. સાહેબ.

રાગ આસાવરી.

તપસી કયા લેકર બેકા હે ભામા, મેરે સાહેબ સું હે કામા—ટેક
હરખુ રોજ સદા જંગલ સેવે વાગોળ ઉંધી લટકાવે રે,
ધસ જોગમેં જો સામ હોવે તો, હિતકુ સાંઈ ન પાવે. તપસી.

ખોળે ખરસી તો કછોટ બંધ રહેવે ચઢકચ બહામે નહાવે રે,
 બાલક બચ્ચા દુધ પીકે રહેવે, તો ઉનકુ સાંધ ન પાવે. તપસી
 ગાયાં ભેંસા તો મુંખસે ન બોલે, કાઠી ચળદ ન સુનાવે રે,
 ચકલણુ તો નેનાં બંધ રાખે, તો ઉનકુ સાંધ ન પાવ. તપસી
 કુંઝણીયાં તુંહી તુંહી પ્રકારે, ઝોર કણુતર ગુંજ ચઢાવે રે,
 સાંકે કી એલ ઝોઝલમે રહેવે, તો ઉનકુ સાંધ ન પાવ. તપસી
 શાહ કાયમદીન ચિસ્તી કહે સુનો બાપ બાની, જેમ જાગે ન પીયુ પાવે રે,
 જીવત મરતક જે હો રહેવે, તો એકા એક હો જાવે. તપસી

રાગ આસાવરી.

હમ અલમસ્ત ફકીર સાંધ કે, નહી કોઇ હદ કે સગેરે—ટેક
 હીંદુ કે બી હમ તો નાહી, નહી મુસલમાના રે
 સુનમાં તુંરી સાહેબ ન્યારા, તાસેં હમારા ધ્યાના રે હમ અલ.
 ન રૂખ કીજીયે રાફઝીકરી, ન કીજીયે તરફ સુન્ની
 સુન સીખરપર રણુકારા, તાંહી હમારી ધુની હમ અલ.
 જોગી નહી ને જતી નહી, નહી અહસ્થ સંસારી
 બીંતર ઘરકે કીગરે ઝલકે, તા પર સુરત હમારી. હમ અલ.
 આદમણુ નહી સરવણુ નહી નહી મુંની તપસી
 બીંતર ન્યારી બાજ ખેલે; પાક તુંરી રખસેં હમ અલ.
 મીરખી નહી ને પીરખી નહી, નહી અતીત બેરાગી
 સખસેં ન્યારા અલેક નીરંજન તસેં ધુની લાગી. હમ અલ.
 પંડીત નાહી, મહંત નાહી, નાહી મુલ્લા કાજ
 બીંતર તુંરી બાજ બાજે, સોહી રંગસે રાજ હમ અલ.
 તસખી ન પડે ન માલા જપે, ન વાંચે બેદ પુરાના,
 પાક પરવર દેગાર સેતી; લાગીરે સુરત ધ્યાના. હમ અલ.
 ન દાવત પડે, ન અઝમત ચલાવે, ન રાખે પરજા પુજા
 આપસ ભુલ હક કુ પાયા માંણે દીઘર મોગા હમ અલ.
 ન તીરથ જાવે ન જાતરા જાવે, ન જાવે મેલે કેલે,
 બીંતર દાખમ સફર જે કરીયે; હકકી તરફ અકેલે. હમ અલ.
 ખુદી હે જ્હાં ખુદા નહી, નહી ખુદી જ્હાં સાંધ.
 સતગુરે સાહેબે મેહેર જે કીતી, દીયા અલેક બતાઈ. હમ અલ.
 શાહ કાયમદીન ચિસ્તી પ્રેમ પાખસેં, સુરત મગન હિઝાઈ,
 અધર ચદ અલેક કુ દેખા, ચાનક અસલી પાઈ. હમ અલ.

પ્રકરણ ૩ જી

મહાન ચિસ્તી પીરો અને તેમનો આ ગાદી સાથે
નિકટનો સંબંધ.

હિંદુસ્તાનમાં ચિસ્તી સંપ્રદાયના મૂળ પુરૂષ, અથવા સ્થાપક અજ-મેરવાળા પીર ખાજા મુહનુદ્દીન સાહેબ છે. તેઓ આજથી સાતસો વરસ પહેલાં હઝરત મહમદ પેગમ્બર સ-ની અસારતથી “હીંદલ-વલી”નો ખીતાબ મેળવી હિંદુસ્તાનમાં પધાર્યા અને ઇસ્લામનો પાયો તેમણે નાંખ્યો. આ બાબત વીશે લખતાં મી० ટી० ડબલ્યુ० આરનલ્ડ, “ધ પ્રીચીંગ ઓફ ઇસ્લામ” નામની કુટુંબમાં જણાવે છે કે “ઇરાનની પુર્વે સજ્જસ્તાન કરી ગામ છે. ત્યાંના રહીશ ખાજાસાહેબ હતા, અને જ્યારે મદીના મુનવ્વરાની ઝીયારત કરવા તેઓ ગયા હતા ત્યારે સ્વપ્નામાં પેગમ્બર સદઅમ તેમને દેખાયા અને તેમને કહ્યું “ખુદાએ તમને હિંદુસ્તાનની વીલાયત સોંપી છે. ત્યાં જઈ અજમેરમાં મુકામ કરો. ખોદાની મદદથી અને તમારી અને તમારા મદદનીશોની પાકીજગીથી ઇસ્લામનો ઝંડો ત્યાં ધ્રુવદંથશે.” એ ઉપરથી એઓ હિંદુસ્તાન પધાર્યા હતા. અને ટુંક વખતમાં એમની કીર્તી એટલી બધી ફેલાઈ ગઈ હતી કે અજમેર જતાં ફક્ત દીલ્હીમાં સાતસો માણસો તેમના શિષ્ય થયા.

“હીંદલ-વલી”નો અર્થ હિંદુસ્તાનના પીર થાય છે. એટલે હિંદુ-સ્તાનના સર્વ વલીઓના એઓ શહેનશાહ ગણાય છે.

તેમની જમાએ દીલ્હીવાળા ખાજા કુતબુદ્દીન બખ્ત્યાર કાકી થયા જેમને ખવાજા સાહેબની તમામ ન્યામત મળી. એમની દરગાહ દીલ્હીમાં છે.

હઝરત બાવા ફરીદ સાહેબ.

હઝરત ખાજા ફરીદુદ્દીન ચિસ્તી જેઓ બાવા ફરીદને નામે ઓળખાય છે તેમનો જન્મ પંજાબમાં આવેલા કોઠાવલ કસ્ટામાં ઇ० સ० ૧૧૭૩ માં થયો હતો. તેઓ બદખના બાદશાહ સુલતાન ઇબ્રાહીમ અદલ-મની ઓલાદમાં હતા. બાવા ફરીદના પિતાજીનું નામ હઝરત જમાલુદ્દીન

સુલેમાન હતું. હઝરત જમાલુદીન સાહેબના પિતાજીનું નામ હઝરત શોએબ સાહેબ હતું. આ હઝરત શોએબ સાહેબ મોટા વલી હતા અને જ્યારે સુલતાન મેહમુદ ગઝની હિંદુસ્તાન પર સ્વારી લઇ આવ્યા ત્યારે હઝરત શોએબ સાહેબને કાલાવાલા કરી તેમને સાથે લીધા. જ્યારે સુલતાન મહમુદે તેઓ સાહેબની ખાતરી કરી આપી કે મારે હિંદુસ્તાનમાં ફક્ત ઈસ્લામના ફાયદા સારજ ચડાઈ કરવાની છે ત્યારે તેઓ તૈયાર થયા. લડાઈમાં ફતેહ મેળવ્યા પછી સુલતાન મહમુદે પોતાની બહેનને હઝરત શોએબ સાથે પરણાવ્યા અને ઈસ્લામના વડા તરીકે તેમને પંખબમાં રાખ્યા.

જ્યારે હઝરત શોએબના દીકરા હઝરત જમાલુદીન પંખબમાં હતા ત્યારે સમયદ કતદુલ્લા નામના એક સમયદ પણ સુલતાન મેહમુદ ગીઝનીની ઇચ્છાથી પંખબમાં આવ્યા અને ત્યાં ગુજરાત નામના શહેરમાં રહેવા લાગ્યા. આ સમયદ કતદુલ્લા સાહેબ પેગમ્બર સલ્વમની પુત્રી બીબી ફાતીમાની ઓલાદમાં હતા તેમને એક સમયદ અબ્દુલ્લા કરી દીકરો હતા. આ સમયદ અબ્દુલ્લાને બીબી મરીયમ ખાતુન નામની પુત્રી હતી.

આ બીબી મરીયમના લગન હઝરત જમાલુદીન સાહેબ સાથે થયાં અને તેમનાથી હઝરત બાવા ફરીદ સાહેબ પેદા થયા.

બાવા ફરીદ સાહેબનું મન અયપણથી પ્રભુજ્ઞાન તરફ દોરવાયલું હતું. તેમણે ત્રીશ વરસ સુધી તો મોઢે અજ અડકેવા દીધું નહોતું. એમના પીર હઝરત કુતબુદીન અખત્યાર કાકી હતા. અને જ્યારે તેઓ આ દુન્યાથી ઉડી ગયા ત્યારે પોતાની તેમજ ખાજા હિંદવીવલીની બન્નેની ન્યામત એમને આપી ગયા હતા. જેથી બાવાફરીદ સાહેબ રહાની તાકતના એક અદભુત ભંડાર જેવા થઇ ગયા હતા.

પ્રથમ બાવા ફરીદ સાહેબના લગન મહાન હઝરત પેગમ્બર સલ્વમના પહેલા અલીફા હઝરત અયુબકર સાદીકની વંશના એક મહુમ્મદ અજમશાહમીઆં સીધવાળાની પુત્રી બીબી સુલયુમીસાં સાથે થયાં હતાં. તેમનાથી પ્રથમ બીબી ખદીજા બેગમ ઉરફે શરકુન્નીસા પેદા થયા હતાં. એ સીવાય બીજાં પણ બચ્યાં થયાં હતા પણ તે જીવ્યાં નહીં.

બીજાં લગન હઝરત પીરાન પીર સાહેબની ઓલાદની એક સમયદ નીસાર અલીની પુત્રી બીબી ઉમ્મ કુલસુમ સાથે થયાં હતાં. તેમને ઓલાદ થઇ હતી પણ જીવવા પામી નહીં.

બાવા ફરીદ સાહેબનું ત્રીજું લગ્ન દીલ્હીના બાદશાહ સુલતાન સમુદીન અલતમશાના પુત્ર સુલતાન આમુદીનની પુત્રી સાથે થયાં હતાં. બાવા ફરીદ સાહેબ શાહી ખાનદાનના હતા અને ઘણી સગવડ વૈભવને તુરંત ગણી ખુદાની બંદગીમાં નિમગ્ન રહી મહાત્માની પદવીએ પહોંચ્યા હતા તેથી દીલ્હીના બાદશાહે આ લગ્ન કરી આપ્યાં હતાં.

એ હજરત બાવા ફરીદ સાહેબ પીર કાયમુદીન સાહેબના મોટા દાદા હતા. એટલે કે ધાર્મિક સીલસીલાથી પીર કાયમુદીન સાહેબ હાદલ વધી સાથે જોડાયલા છે અને લોહીના સંબંધથી હજરત પેગમબર સલ્અમ તથા બલખ ખુખારાના તથા દીલ્હીના સુલતાનો સાથે જોડાયલા છે.

હજરત અલી એહમદ સાખીર સાહેબ ચીશ્તી.

હજરત બાવા ફરીદ સાહેબના બહેન બીબી હાજરા બેગમના લગ્ન હજરત પીરાન પીર સાહેબના પુત્ર હજરત અબ્દુલ રહીમ સાથે થયાં હતાં. આ બીબી હાજરા બેગમને પેટ દીવરી સને પટ્ટર માં એક દીકરો થયો હતો જેમનું નામ હજરત અલી એહમદ સાખીર પાડવામાં આવ્યું હતું. જ્યારે અલીએહમદ સાખીર પાંચ વરસના થયા ત્યારે તેમના પિતા યુવરી ગયા જેથી તેમના માતૃશ્રી તેમને લઈ પોતાના લાઇ બાવા ફરીદ સાહેબને ત્યાં આવ્યાં અને તેમને પોતાના લાઇને દલાલે કરી પોતે બગ દાદ ગયાં. હજરત સાખીર સાહેબ પોતાના મામાને ત્યાં લંગરખાનાનું કામ કરવા લાગ્યાં. પોતાના મામા સાથે રહેવાથી તેમનું મન પણ માચાથી મુક્ત થઇ બહુમત્તાન તરફ ખેંચાવા લાગ્યું તેથી તેઓ પોતાના મામાનાજ મુરીદ શિષ્ય થયા તેઓ આખો દીવસ બારણા બંધ કરી માકીકની યાદમાં મગ્ન રહેતા. તેમના લગ્ન બાવા ફરીદ સાહેબના પુત્રી બીબી ખદીજા બેગમ ઉરફે શરખુન્નીસાં સાથે થયાં હતાં પણ એ યાદ વધારે જીવવા પામ્યા નહોતાં.

હજરત સાખીર સાહેબની દરગાહ પંજાબના સહરાનપુર જિલ્લા માં પીરાન કલીયર કરી આમમા છે. સાખિરીઆ તરીકે આ પીર સાહેબથી નીકળેલો છે, એટલે એ તરીકાવાળાના મુખ્ય પીર બાવા ફરીદ સાહેબજ ગણાય છે.

હજરત ખાજ નીજમુદીન અબીલીઆ ચિશ્તી

હજરત ખાજ નીજમુદીન અબીલીઆ જેમની દરગાહ દીલ્હીમાં છે તેઓ પણ હજરત બાવા ફરીદ સાહેબનાં બહીદા તથા મુરીદ હતા.

એમને જન્મ બદાયુન શહેરમાં ઈ. સ. ૧૨૩૬ માં થયો હતો. એઓ પોતાના સમયમાં એવા ભારી મહાત્મા ગણાતા હતા કે મોટા મોટા બાદશાહો પણ તેમના દર્શન માટે જતા હતા. અને અમીર ખુસરો જે તે વખતના મહાન કવી હતા તે પણ તેઓના શિષ્ય હતા. નિઝામીઆ તરીકે આ ખુલુર્ગ તરફથી નીકળેલો છે અને તે સિલસિલાના વડા પીર હઝરત બાવા ફરીદ સાહેબજી ગણાય છે. એટલે સાબિરિઆ અને નિઝામીઆ બંને સિલસિલાના મશાયખોના મુખ્ય પીર હઝરત બાવા ફરીદ સાહેબ છે. એટલે ગુજરાતમાં આ ગાદી એ બંને સિલસિલાના મુખ્ય પીરની ઓલાદની ગણાય છે અને બધા તેને તેજ પ્રમાણે માન આપે છે.

હઝરત બદરૂદ્દીન સુલેમાની ચિસ્તી.

એઓ હઝરત બાવા ફરીદ સાહેબના પુત્ર હતા, અને હઝરત અલી અહમદ સાબીર સાહેબના શિષ્ય હતા. એમને ચિસ્તી અને કાદરી, બન્ને ખાનદાનની ન્યામત મળી હતી.

હઝરત પીર સલીમ સાહેબ ચિસ્તી.

મોગલ શેહનશાહ અકબરનું વય ૩૦ વરસનું થયું ત્યાં સુધી તેમને ઓલાદ નહોતી જેથી એમણે હીંદલ વલીની દરગાહ પર પોતાની બેગમો સાથે આઝાથી પગે ચાલીને જવાની માનત લીધી હતી. આઝાથી અજમેર ૩૫૦ માઇલ થાય છે, અને પાદશાહ જનાના સાથે દરરોજ છ માઇલ મુસાફરી કરતા. આવી તરેહ બહુ ઠાઠાઈથી અઢી ત્રણ માસે સ્વારી અજમેર જઈ પુગી. અકબરને ત્યાં રાતના સ્વપ્નામાં હીંદલ વલીએ મુલાકાત આપી કહ્યું કે આઝાથી ૩૦ માઇલ દુર ફતેહપુર સીદી નામનું ગામ છે તેની પડોશમાં એક ડુંગર છે જ્યાં ૮૬ વરસની ઉંમરના એક પીર રહે છે તેમની પાસે જવ. તેઓ તમારી ઇચ્છા પુરી કરશે.

જે ઉપરથી અકબર પાદશાહ ત્યાં આવ્યા અને તેમના મુરીદ થયાં. આ ખુલુર્ગ પીરનું નામ હઝરત પીર સલીમ સાહેબ ચિસ્તી હતું. આ પીરે અકબરને આશીર્વાદ આપ્યા અને અકબરને પેટે પુત્ર અવતર્યો જેનું નામ શાહજહાં સલીમ રાખ્યું. જ્યારે શાહજહાં સલીમ ગાદીએ આવ્યો ત્યારે નામ જહાંગીર ધારણ કર્યું.

પાદશાહ અકબરે એક મસજીદ હઝરત શેખ સલીમ ચિસ્તીના માનમાં બાંધી હતી, જે હજુ પણ જોવા લાયક છે. આ મસજીદની મધ્યમાં ૧૦૮ વરસની વયે પડે થયેલા શેખ સલીમ ચિસ્તીની દરગાહ છે. તે આરસના પથ્થરની બાંધેલી છે. દરગાહના ચાંલલા પર અને ઢાંચી

ઉપર મોતીની છીપોનું કામ છે, જેવું દુનીયામાં બીજે કોઈ પણ ઠેકાણે નથી. આ પીર સાહેબ પણ બાવા ફરીદની ઝોલાદના હતા, એટલે દીક્ષીના આદ્યશાહે પણ આ ખાનદાનનાજ મુરીદ હતા.

એકલબારાવાળા બાવા કાયમુદીન સાહેબની હકીકત જોતાં સિધ્ધ થાય છે કે તેઓ પણ એવાજ મોટા મહાત્મા હતા. અને ગુજરાતનું સુભાષ્ય કે એકલબારાના હાકાર સાહેબે તેમના ગામમાં પાછા પધારવા એમની પાસે કોલ લીધો. એમનાથી આખી ગુજરાતજ નહીં પણ આખા મુઘલાઈ ઇલાકાને મેહદ ફાયદો થએલો છે. રહાની તાલીમનું તેમણે આ દેશમાં ધણુંજ સાફ ધોરણુ બાંધ્યું છે, જેથી તેમની ગાદી ઉપર બીરાજતા હાલના પીર મોટામીયાં સાહેબ ગમે તે સિલસિલામાં મુરીદ કરી શકે છે અને ખિલાફત આપી શકે છે.

ચીશ્તી ગાદી સાથે મેહદવી શીરકાનો સંબંધ.

હીંદુસ્તાનમાં મેહદવી શીરકાના લોકો છે તેમનામાં સમયદ મોહમદ જોનપુરી સાહેબ મોટા પેશવા ગણાય છે. આ સમયદ મોહમદ સાહેબ ચીશ્તી ખાનદાનના ખલીફા હતા એમ મેહદવી શીરકાના લોકોની કીતાબોથી માલમ પડે છે. અને એજ હકીકત પાલણુપોરની તવારીખમાં પણ છે. એ ઉપરથી એમ સાબિત થાય છે કે પાલણુપુર, ડોમોઇ, બર્ય, સુરત, ચાંપાનેર, હૈદરાબાદ વીગેરે ઠેકાણે આ શીરકાના જે લોક છે તે બધા ચિશ્તીયાં ખાનદાનનાજ મુરીદો છે.

ચીશ્તી ગાદી સાથે મુમન કોમનો સંબંધ.

મુમન કોમના ખાસ પેશવા પીર મશાયખ સાહેબ ચીશ્તી છે. તેમનો જન્મ ઈ ૧૦૧૦માં ગુજરાતમાં કડી પાસેના છત્રાલ ગામે થયો હતો. કડીમાં તેઓ ધણા વરસ રહી ચિશ્તીઆ ખાનદાનમાં હઝરત બાવા ફકીર શકરજીજ ચિશ્તી સાહેબના વંશના એક પીર તાબુદીન સાહેબ ચીશ્તીના મુરીદ તથા ખલીફા થયા હતા. તેઓ સુન્ની મજહબ પાળતા હતા, અને પોતે પણ ચિશ્તીઆ ખાનદાનમાં લોકોને મુરીદ કરતા હતા. મુમન લોકો પાસેની કીતાબોમાંથી આ હકીકત માલમ પડે છે. પીર મશાયખ સાહેબનો રોજો અમદાવાદમાં આરટોડીયા દરવાજાની બહાર આવેલો છે. પીર મશાયખ સાહેબના નાના બાઈ બાલા પીર સાહેબનો તથા તેમના પીતા ફાજલ શાહ સાહેબનો રોજો કડીમાં છે.

પ્રકરણ ૪ થું.

પીર કાચમદીન સાહેબની ગાદી અને હાલના સંજ્ઞાદા.
નશીન.

તેમને વિશે લોકમત.

એમની પછી એમના ભત્રીજા, માંગરોલની ગાદીના મૂળ સ્થાપક, પહેલા પીર મોટા મીયાં સાહેબને એમની ન્યામત મળી અને તેવાએ પોતાનો સુકામ વડોદરા તાબે નવસારી પ્રાંતના માંગરોલ ગામે કર્યો. ત્યાર પછીથી આ ગાદીના સંજ્ઞાદા નશીન. (ગાદીએ આવનારા) માંગરોલના સંજ્ઞાદાનશીનો કહેવાય છે. હાલમાં ગાદીપતીનું નામ પીર મોટામીયા સાહેબ છે, જેમણે બી. એ. ના કલાસ સુધી અભ્યાસ કરેલો છે, અને ઉરદુ, ગુજરાતી, ફારસી અને અરબીમાં ધણી કાબેલીયત મેળવેલી છે. તેવાએ ધણી ચોપડીઓ લખેલી છે જેમાં “રસુલે અરબી” શીખેલા તેમજ વગર શીખેલામાં બહુ પંકાઇ ગઇ છે. એવો સાહેબે વડોદરા અને સચીન રોડમાં સારા હોદ્દાઓ ભોગવ્યા છે. ગાદીએ આવ્યા ત્યારે એવો સચીન રોડના નાયબ દીવાન હતા. પણ ગાદીના મુરીદાની સેવા કરવા, તેમણે એ ઓધો અને રાજ વૈભવ તથા ફકરી લીધી છે. એમની મોટામાં મોટી સેવા એ “ધેર ધેર ગાય” વાળી યોજના છે. ધણીક હીંદુ બાઇઓ એમને “ગાયના પીર” એ નામે ઓળખે છે. કારણ કે ગામે ગામ હરેક કોમના માણસોને સારી જીદંગી ગુજારવા ઉપરાંત બીજો બોધ એ કરે છે કે દરેક ઘરમાં એકેક ગાય પાળવી. એ યોજનાને અંગે આજે એક લાખ ગાય પળાતી થઇ ગઇ છે. જે જે ગામડાઓમાં લોકોની ધ્યાનમાં એમનો એ બોધ બરાબર ઉતર્યો છે ત્યાં ગાયો માટે ધણી સારી લાગણી પેદા થઇ છે અને તેથી હીંદુ મુસલમાન બાઇઓમાં એકતા વધી છે. એમની જન સમુહની સેવાની તુલના કરવી બહુજ મુશ્કેલ છે. એટલે ફક્ત દીલ્હીના જાણીતા યુલુર્ગ મહાલાના ખાજા હસન નીઝામી સાહેબે એક ભેખ એમના વિશે થોડા વખત ઉપર “દીન અને દુનીયા” નામના માસિકમાં લખ્યો હતો તેમાંથી એક ફકરો ઉરદુ અખાનમાંજ નીચે ટપકાઉ છું:—

“જખતક મયને” ઉનકુ દેખા નથા ખાત ન કીધી ઇનકે હાલાત કી તકસીલસે વાકરીયત ન રખતા થા. અખખારમે મઝામીન પઠ કર ઉનકે ઇસ કાખીલ ન જનતા થા કે મીલનેકી કોશીશ કરતા. મગર તાઝા મુલાકાતને મેરે દીલકો બહોત મસરૂર કીયા કે મુલકે યુજરાત વ સુમેઝે ખંખાઈ કે ચીસ્તી મશાયખ મેં જખસે ઝમાના શનાસ દુરવેશ કી ઝુરરત કો મહસુસ કરતા થા પીર સાહેબ ઉસકે મિસદાક પાયે ગયે.

હીન્દુ અકવામકો ઉનકે સાથ બહોત અકીદત હય. વોહ અકસર સફરમે રહેતે હયેં ઔર રાઝાના સેંકડો હીન્દુ ઉનકે મુરીદ હોતે હયેં.

હીન્દુ ઉનકુ મહાત્મા કહેતે હય ઔર હીંદુઓકી નીચ અકવામ જુક જુક ઉનકી બઝેઅત કા હલકા (કંઠી) અપની ગરદનમે ડાલ રહે હય. મુજેહ ઇન્કા નામ પીર મોટામીયાં અપને ઇલાકે કે લીયે અચ્છા નહીં માલુમ હુવા. યુજરાતમેં બડેકા મોટા કહેતા હય. ઇસલીયે વહાં મોટામીયાં કી મઆની બડે મીયાં કે હોતે હય. મગર હીંદુસ્તાની ઇલાકે જતમેં મોટામીયાં ભદા નામ હય ઇસવારતે મેં ઇન્કો જતા પીર, જિન્દા પીર ઔર હાજિર પીર કહેતા હું.”

પીર સાહેબે ખિલાફતની બજાવેલી સેવા.

પીર મોટામીયાં સાહેબે ખિલાફતની સેવા કેવી સારી રીતે બજાવી છે તે સેન્ટ્રલ ખિલાફત કમીટીના સેક્રેટરીએ ખુદ પીર સાહેબ ઉપર ૯૦ સ. ૧૯૨૨ માં લખેલા એક પત્ર ઉપર જણાવ્યું છે. તેમાં તેમણે લખ્યું હતું કે “આપ હમેશાં ઇસ્લામની સારી ખિદમત બજાવતા આવ્યા છો. આપની ગાદીને અંગે આપને ઘણું કામ કરવાનું છે છતાં પણ આપ વખત બચાવીને મઝહબ અને દેશની જે ઉમદા સેવા બજાવો છો તે જુલાય તેવી નથી. ચાર વરસથી આપે “ધેર ધેર ગાય” તો સવાલ ઉપાડી તેને માટે હમેશાં મેહનત કરી હિંદુ મુસલિમ ઐક્યતાની જડ ઘણી મજબુત કરી છે તેથી ખિલાફતના કામને ઘણો ટેકો મળ્યો છે. આપની ખિલાફત પ્રત્યેની આ સેવા કાંઈ ઓછી નથી.

આ સવાલ ઘણો અગત્યનો છે, અને તેને આપના જેવા કેળવા-એલા, ખંતીલા, વગવાળા, અને ઇસ્લામની ખરી હમદર્દી ધરાવનારા ધર્મ યુરૂ સારી રીતે પાર પાડી શકે છે, અને આપે તેમાં ઘણી સારી ફતેહ મેળવી છે. હજુ પણ એ દિશામાં આપની કોશીશ જારી છે એટલે આશા છે કે ઘણુંજ સારું પરિણામ આવશે. આપ ઇસ્લામની આટલી મદદ કરો છો.

એ આપની મોટી નેકા છે.” વિગેરે સેન્દ્રલ ખિલાફત કમીટીના ખુદ સેક્રેટરીએ મુખ્યથી લખેલું છે. બ્યારે ખુદ ખિલાફતના સેક્રેટરી પીર સાહેબે ખિલાફતની ઉમદા સેવા બજાવી છે એવું કયુલ કરે છે તો પછી બીજા વધારે પુરાવાની જરૂર ક્યાં રહે છે ? ખિલાફતની ખરી સેવા તો પીર સાહેબેજ વગર પૈસે બજાવી છે બાકી બીજાઓ માટે તો હાલ અનેક તરેહની લગતી વાતો થઈ રહી છે.

એકલબારાનો ઓરસ.

શાહ પીર કાયમુદીન સાહેબનો ઓરસ કારતક સુદ પૂનમને દીવસે પડે છે, ત્યાં બન્ને કોમના હજારો લોકો ગ્રીવારત કરવા જાય છે. ચઉદશને દીવસે સંદલ ચડે છે. સંદલમાં એકલબારાના ઠાકોર સાહેબ હમેશાં હાજર રહે છે. બન્ને દીવસ રાત અને દલાડો ગાદીને માનનારા ભકતો લગ્નનો ગાય છે. આ પીર સાહેબની દરગાહ લાંબો વખત થઈ જવાથી ઘણી જીર્ણ થઈ ગઈ હતી પણ દાલના ગાદીપતિ પીર મોટામીયાં સાહેબે તેને નવેસ-રથી દુરસ્ત કરાવી છે, ત્યાં એક સારી મસજીદ બંધાવી છે તથા એક ધર્મશાળા પણ તૈયાર કરાવી છે. પાણીની ત્યાં ઘણી તંગી હતી તેથી તેમણે એક મોટા કુંવા ચણાવી પાણીની ટાંકી મુકી નળની એવી સારી ગોઠવણ કરી છે કે હીંદુ મુસલમાન કોઈને પણ હરકત પડે નહીં. મદરસાની પણ ત્યાં તજવીજ કરી છે, એટલે પીર મોટામીયાં સાહેબે એ જગાને ખીલવવામાં જરા પણ બાકી રાખ્યું નથી. એ જગા મહી નદીના કાંઠે હોવાથી હવા પણ ઘણીજ સરસ છે. જેનો હજારો લોકો લાભ લે છે.

ગમે સાલના ઓરસની વીગત આપતાં મુંબાઈનું ખિલાફત પત્ર લખે છે કે માંગરોલના પીરખાદાઓના એક મહાન વડીલ પીર શાહ કાયમુદીન બાવા સાહેબ ચિશ્તીનો ઓરસ વડોદરા પ્રાંતના પાદરા તાલુકાના એકલબારા ગામે તા. ૨૪-૧૧-૨૩ના રોજ મોટા ઇસલામી દખલવાથી ઉજવાયો હતો. વાએજ, ખતમે કુરઆન, મોલુદ શરીફ વિગેરેના જલસા બારે શાનો શીકતથી થયા હતા. હીંદુ ભાઈઓએ પણ વાએજ તથા મોલુદ શરીફના જલસાઓમાં ભાગ લીધો હતો જેથી હીંદુ મુસલિમ બેગણમાં વધારો થયલો જણાતો હતો. એકલબારાની ગાદી ઉપર પણ માંગરોલવાળા પીર મોટામીયાં સાહેબ છે જે હીંદુ મુસલિમ બેગણ માટે જખરી કાશીશ કરે છે. હીંદુ ભાઈઓની જુદી જુદી મંડળીઓ પણ ત્યાં મોટી સંખ્યામાં હાજર થઈ હતી. અને તે સહી માલિકની ભકતીમાં મશગુલ હતી. પીર મોટામીયાં સાહેબને તેમની નેકાના લીધે તમામ કોમોના લોકો ધણા પ્રેમ

આવથી માને છે તેથી આ ઉરસ પ્રસંગે ત્યાં બારથી પંદર હજાર માણુ-
સોનો જમાવ થયો હતો. સુશી-હરીજન-સત્સંગ જ્ઞાન પ્રસારક મંડળનો
જલસો પણ ના. પીર સાહેબના પ્રમુખપણા નીચે થયો હતો જેમાં ના.
પીર સાહેબે હીંદુ મુસલિમ જોડાણની કેટલી બધી અગત્ય છે તેની બહુજ
સરસ રીતે સમજાવ્યું પાડી હતી. તખલીગ-અશ્વામત-જ્ઞાનના ફેલાવવાના
કામમાં પીર મોટામીયાં સાહેબને બહુ સારી માહિતી હોવાથી તેઓ બીજા
લોકોને મુસલમાન બાંધ્યો સાથે પ્રેમથી જોડવામાં બહુ ફતેહમંદ નીવ-
ડ્યા છે એ સહ કાંઈ જાણે છે. એટલે એવા પુરૂષ લોકોને જ્ઞાનનો ખરો
બોધ આપી ફકાની આત્મિક મેદાનમાં આગળ વધારે એમાં નવાઇ જેવું
નથી. ના. પીર સાહેબને બીજી કામની ધર્મ સંબંધી એટલો બધી
માહિતી છે કે એવા બહુ થોડાજ નીકળશે હીંદુ બાંધ્યોને તેમની
ગીતાની શીલોસોશી સમજાવવામાં તેઓ બહુ કાબેજ છે અને તે ઉપરથી
મંસલામની શીલોસોશી કેવા સરસ પ્રકારની છે તે પણ સમજાવે છે. જેથી
એ લોકોમાં ઇસ્લામ માટે પ્રેમ પેદા થાય છે. તેઓ ખાલીસ દીલથી
વગર મતલબે આ ઉમદા સેવા બજાવે છે જેથી હજારો લોકો તેમનો
બોધ સાંભળવા આતુર રહે છે. તખલીગ-જ્ઞાનનો બોધ કરવામાં સહ
શાસ્ત્રોની તથા જુદી જુદી ભાષાઓની માહિતીની ખાસ જરૂર છે અને
પીર સાહેબમાં એ સહ વાતો મોજુદ છે. આવા પુરૂષ ઉરસના જલસા-
ઓમાં લોકોને જ્ઞાનનો ફાયદો પહોંચાડે એ કુદરતી છે. આ કારણથીજ
ઉરસ એ અશ્વામતના કામ માટે એક ઉમદા સાધન ગણાય છે અને
તખલીગના કામ માટે તે જરી રાખવાની ખાસ જરૂર છે.

લોકમત.

જીવદયાનો દેલાવ કરનાર મહાન પીર સાહેબ.

વડોદરા પ્રાંતનાં પાદરા તાલુકાના એકલખારા ગામે પરમપુજ્ય
મહાત્મા પીર દાદા કાયમદીન બાવા સાહેબ જેમણે જીવ
દયાનો સિંધાંત કાયમ કરી તેનો લોકો પાસે અમલ કરાવવા ત્રીસ વરસ
સુધી ભારે મહેનત કરી જીવ દયાનો પાયો એટલો તો મજબૂત કરેલો છે
કે તેમનો સ્વર્ગવાસ થવાને દોઢ સો વરસ વીતી ગયાં છે તોપણ હાલ
પણ તેમના કંપાઉન્ડમાં જીવ હીંસા કરવી તો શું પણ તેનું નામ સુધ્ધાં
પણ કોઈથી લઈ શકાતું નથી. જીવ હીંસાના સિંધાંતને માનનારાઓ પણ
જ્યારે આ પીર સાહેબની દરગાહના કંપાઉન્ડમાં આવે છે ત્યારે તદન

અહીંસા પરમેા ધર્મના માર્ગ ઉપર આવી જાય છે તે એટલે સુધી કે જ્યાં સુધી તેઓ ત્યાં રહે છે ત્યાં સુધી જીવદયા અને ફળાહાર સિવાય ખીજો કાંઈ પણ જાતનો ખ્યાલ મનમાં લાવી શકતા નથી. પુજ્ય પીર સાહેબનો આ મહીમાં કાંઈ જેવો તેવો નથી. તેઓ સાહેબે આ પ્રમાણે જીવ દયાનો ઝંડો કાયમ કરી હોંદુ લાઇઓ ઉપર એવો મોટો ઉપકાર કર્યો છે કે હોંદુલાઇઓ તેમની જેટલી સેવા તથા કદર કરે તેટલી ઓછી છે. આવા પરાપકારી મહાપુરુષની યાદગીરી કાયમ રાખવા તથા તેમની જગા સુધારી તેમનું પવિત્ર મથક જીવદયાના સિધ્ધાંતની પુષ્ટી માટે વિશેષ ઉપયોગી અને ફળદાયક બનાવવા તેમની ગાદી ઉપર હાલ બિરાજતા ગૌપાલનના ખાસ હિમાયતી નામદાર મહાત્મા મૌલાના પીર મોટામીયાં સાહેબ જેમણે હજારો ગાયોને અભય વચન અપાવ્યું છે તેમની પરવાનગીથી જીવદયાના ઉપાસ કાએ કમ્મર કસેલી છે. આ કામ થઈ જ નેક અને પુણ્યવાળું છે, જેથી જીવદયાનો સિધ્ધાંત દિવસે દિવસે વધારે મજબુત થશે અને તેથી ચોતરફ દયાના કુવારા છુટશે માટે આવા પરાપકારી અને નેક કામમાં સામિલ થવું એ દરેક જીવદયા પાલક લાઇની ફરજ છે. પીર સાહેબ આપણા ઉપકારના ભુખ્યા નથી પણ આપણા ધર્મના જીવદયાના એક ખાસ સિધ્ધાંતનું તેમણે જે પાલન કરાવ્યું છે તેને ખરા અંતઃકરણની પુષ્ટી આપવાની ખાતર નેકીને માટે આપણે આ કામ કરવાનું છે. માટે આશા છે કે દરેક જીવદયાનો પ્રેમી અંધુ તેમની તરફના પ્રેમમાં તૈયાર થઈ ખેલદ પુણ્ય મેળવવા ચુકશે નહીં.

તા. ૧૫-૧૧-૧૯૨૨

શા. વેલજી ગોવર ગંદા,

મુમઇ

જૈન વીસા ઓશવાલ કચ્છ કોડાય.

પીર કાયમદીન ખાવા સાહેબની દરગાહ.

જે લાઇઓને અવલીયાની દરગાહ ઉપર જઈ તેમને માન આપવાનો શોખ હોય, તેઓએ જરૂર એક વખત પરમપુજ્ય હઝરત આલી જનાબ મહાત્મા સૈયદ દાદા કાયમદીન ખાવા સાહેબ ચીસ્તીના રોજ મુબારકની જયારત કરવી, અને જોવું કે ત્યાં હાજર થવાથી મનમાં શું શું પવિત્ર ખાલો ઉતપન્ન થાય છે. તેઓ સાહેબ એક મહાન યુગ્મ્મ હતા અને પીરાન કલીયર વાળા હઝરત અલાઉદ્દીન સાખીર સાહેબ તથા

દોસ્તીવાળા હઝરત નીજમુદ્દીન અવલીયા, એ બન્નેના પીર હઝરત સૈયદ બાવા ફરીદ શકરઅંજ ઓસ્તીની ઓલાદમાં છે. આવા મહાન વલીની તુરબત (કબર) યુજરાતમાં છે એ યુજરાતનું સુભાગ્ય છે. હજરો માણસો, હીંદુ, મુસલમાન, પારસીઓ, બધાં તેમને માને છે અને તેમની નેક દુવાથી પોતાની મુશ્કેલી મેળવે છે. દર કારતક સુદ પુનમે તેમનો ઓરસ જળરી ધામધુમથી થાય છે. જેમાં હજરો લોકો લાગ લેવા દુર દુરથી આવે છે. તેમનો રોજો મુખ્યારક વદોડરા પ્રાંતના પાદરા તાલુકાના એકલબારા ગામે મહી નદીના કીનારે છે.

એ પીર સાહેબ પોતાની જીંદગીમાં માત્ર ફળ ફળાદીજ ખાતા હતા તેથી તેમના કંપાઉ-ડમાં માંસાહારની છુટ નથી એ જનાર માણસ ખાસ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે. તેમની ગાદી ઉપર હાલ માંગરોલવાળા મહાત્મા પીર મોટામીયાં સાહેબ છે.

તા. ૫-૪-૧૯૨૨.

લા. મહેરવાનજી જમશેદજી ભગત.

પોણા લાખ ગાયો બચાવનાર પીર મહાત્મા.

સાક્ષાત એક અવતારી પુરૂષ.

માંગરોલની માદીવાળા પરમપુજ્ય મહાત્મા મહિલાના પીર મોટા મીયાં સાહેબ, જેમણે “ઘેર ઘેર ગાય” પાળવાની યોજના આપ્યા હિંદુસ્તાન માટે બહાર પાડી છે તેમની ચાર વરસ જેટલી ટુંક મુદતની કોશીશથી લગભગ પોણા લાખ ગાયોનું પાલન થઇ ચુક્યું છે. ના. પીર સાહેબનો આ ચંમત્કાર કાંઈ જેવો તેવો નથી. કોઈ પણ સખસથી આજ સુધીમાં આવું ઉત્તમ કામ થઇ શક્યું નથી, તેથી એમ સિધ્ધ થાય છે કે, પીર સાહેબ જરૂર એક મહાન પુરૂષ છે. એક મુસલમાન ધર્મ ગુરૂએ જળરી લાગણીથી ગાયો માટે જે કામ કરી બતાવ્યું છે તેથી એમ માનવુંજ પડશે કે તેઓ જરૂર ખુદાના લાલ છે. માલીક જેને ચાહે તેને પોતાનો અધીકારી બનાવે છે એનો આ એક ખાસ દાખલો છે. જાતભાત નહીં પુંછે કોઈ, હરકો ભજે સો હરકો હોઈ. આવા પુરૂષ જગતગુરૂ મનાય એમાં કાંઈ નવાઈ જેવું નથી. હજરો હિંદુઓ તેમને પોતાના ગુરૂ તરીકે માને

છે, અને તેમના શુભ આશિર્વાદની ખાસ આશા રાખે છે એજ ખતાવી આપે છે કે, હિન્દુઓનો તેમની સાથે કાંઈ ભારે સંસ્કાર હોવો નોંધ્યો. તે વગર આવું અનેજ નહીં. હિન્દુઓના મન તેમના તરફ બેઠક પુજ્ય બાવથી ખેંચાય છે અને તેમને તેઓ ગુરૂ તરીકે માને છે, તેમાં તેઓ પોતાના અંતઃકરણમાં પ્રગટ થયેલી દેવી-કૃદરતી ભાવના પ્રમાણેજ વર્તે છે એમ માન્યા વગર ચાલતું નથી. પ્રભુ આવા મહાન પુરૂષનો આશિર્વાદ મેળવવા આપણને ભાગ્યશાળી કરે

તા. ૧-૫-૧૯૨૨.

નાનાલાલ સામળી ભસ્તર.

પીર મોટામીયાં સાહેબની કેશીસથી બચી ગયેલી લાખો ગાયો.

ઉત્તર હિન્દુસ્થાન અને પગખ તરફ આર્ય સમાજ સાધુ સ્વામી અધ્યાન દેહની ચળવળને લીધે મુસલમાનભાઈઓ ઘણા ઉચ્છેદિત થયા હતા. અને તેમણે બધાએ એજ વિચાર કર્યો હતો કે, જ્યારે આર્ય સમાજીઓને આપણો ખ્યાલજ નથી તો આપણે પણ તેમનો ખ્યાલ રાખવાની જરૂર નથી અને આ વરસે જેમ અને તેમ આજે વધારે પ્રમાણમાં કાપતી. આ વાતની ખચર પડવાથી માંચરોલની ગાદીસળા નામદાર મહાત્મા મોલાના પીર મોટામીયાં સાહેબને ત્યાં જવું પડ્યું અને ત્યાંના પીરજાદાઓ, મોલવીઓ અને બીજા ઇસ્લામી આગેવાનોને તેમણે સમજાવ્યા કે માત્ર આર્ય સમાજ ગૃહસ્થોથી છેડાઈને મુસલમાનભાઈઓ બદલે લેવાની ખાતર હજારો ગાયો કાપીને તમામ હિન્દુ ભાઈઓને ખામુખા નારાજ કરશે તો મુસલમાનોની ગૃહસ્થાઈની ખામી ગણુશે અને તેથી દેશમાં શીસાઈ જગશે. આર્યસમાજ ગૃહસ્થો સાથે મુસલમાન ભાઈઓને કાંઈ વાંધો હોય તો તેનો નિકાલ બીજા ઘણી રીતે થઈ શકે છે પણ આવું કરવાથી કાંઈ વાંધો પતવાનો નથી. મુસલમાનોએ આ ખામતમાં પહેલ કરવાની જરૂર નથી. જે તેઓ પહેલ કરશે તો બીજા હિન્દુભાઈઓ જે તેમની સાથે ભાઈચારાની લાગણીથી વર્તે છે તેમના જીવ પણ ખાટા થઈ જશે અને મુસલમાનોના વિરૂદ્ધમાં જયરી દુશ્મનાઈ જગશે; મારે

વખત અને સંજોગોનો વિચાર કરી વર્તવાની ખાસ જરૂર છે વિગર નાં પીર સાહેબે લોકોને કહ્યું તો તેમના ધ્યાનમાં એ વાત ઉતરી ગઇ અને એજ નિશ્ચય થયો કે હાલના સંજોગોમાં નાં પીર સાહેબની સલાહ ધણી ઉત્તમ છે માટે તે પ્રમાણે ચાલવું. આથી જ લાખો ગાયો કપાવાની અણી ઉપર હતી તે બચી ગઇ અને લોકો શાંત થઇ ગયા. નાં પીર સાહેબનો વગર પૈસે આ ઉપકાર દિન્દુ કામ ઉપર કાંઇ આજો નથી. જેમના માત્ર એક શબ્દથી લાખો ગાયો બચવા પામે એ તેમનો એક મોટામાં મોટો ચમત્કાર છે. આવા મહા પુંધને દિન્દુભાઇઓ જેટલું માને તેટલું આજુ છે. તેઓ મહાપુંધ તરીકે મનાય છે તો બધાની તેમને લાગણી હોય એ કુદરતી છે. અને એ પ્રમાણેજ નાં પીર સાહેબ વર્તે છે. આવા અલૌકિક શક્તિવાળા મહાત્માને દિન્દુભાઇઓ બેદર પુંજ્યભાવથી માને તો એમાં કાંઇ નવાઇ જેવું નથી. નાં પીર સાહેબે પોતાની “ઘેર ઘેર ગાયવાળી ચોળના” થી આજ સુધીમાં લગભગ સવા લાખ ગાયોનું પાલન કરાવ્યું છે. અને આ વખતે તો માત્ર એકજ શબ્દથી લાખો ગાયો બચાવી લીધી છે એ તેમનો પુરુષાર્થ સઉ કરતાં ચડીઆતા છે. એક ગાય બચાવવાનું પુણ્ય બેઠક ચાય છે તો લાખો ગાયો બચાવવાનું પુણ્ય કેટલું હોય તે ગાયના પ્રેમીજનો સારી રીતે સમજી શકે છે. આવા પ્રભાવશાળી અને પુણ્યવાન મહાત્મામાં ગુજરાતમાં પેદા થયા તેથી આખી ગુજરાતે બેશક મગરૂર થવું જોઇએ. આવા મહાન પુરુષો લાખો પામર જીવોનો ઉધ્ધાર કરે અને જગતનું કલ્યાણ કરે એ ઉપાડું છે. એમને જ્ઞાનીઓ, ફકીરો, સાધુઓ, ગુસાઇઓ સંન્યાસીઓ અને આખી દુન્યા માને એમાં શું નવાઈ?

હીં સેવક,

તા ૦ ૧૬-૬-૨૩

મોતીલાલ અમથાલાલ શાહ.

શ્રી કૃષ્ણ સ્વદેશી વસ્તુ ભંડાર—કડી

એકલખારાને લગતી ખબર.

એકલખારે જવા સારૂ પહેલાં બી. બી. અને સી. આઇ. રેલ્વેનું સ્ટેશન વિશ્વામિત્રી છે ત્યાં ઉતરવું પડે છે. ત્યાંથી ગાયકવાડની નાની ડબોઇ રેલ્વે છે ત્યાં જંજુસર તરફ જવાની ગાડી માટે પાધરાની ટીકીટ લેવી પડે છે. બી. બી. ની લાઇનપરથી પણ સીધી પાધરાની ટીકીટ મળી શકે છે તેમજ પાધરેથી પણ બી. બી. ની લાઇનપર જે સ્ટેશનની ટીકીટો જોઇએ તે મળી શકે છે. જેથી વિશ્વામિત્રી સ્ટેશને ટીકીટ કઢાવવાની કડાકુટ રહેતી નથી. સુરતથી પાધરા સુધીની ત્રીજાવર્ગની ટીકીટના રૂા ૧—૧૦—૦ પડે છે, અને ફાસ્ટ ગાડીમાં જવાના રૂા ૧—૧૨—૦ પડે છે.

અમદાવાદથી પાધરા સુધીનું એજ વર્ગનું નુર લગભગ એટલું જ છે. વિશ્વામિત્રીથી એક ગાડી પાધરે જવાની સવારે સાડાઅગીયારે ઉપડે છે. અને બીજી સાંજે છ વાગે ઉપડે છે. વિશ્વામિત્રીથી પાધરા પોણા કલાકમાં પહોંચાય છે.

પાધરાથી એકલખારા છ માઇલ થાય છે. જ્યાં બળદના ગાડામાં જવાય છે. સાધારણ બળદની ગાડીનું ભાડુ રૂા ૧૫ જેસે છે. કોઇને પણ જવું હોય તો એકલખારાના કાકિર સાહેબને સરનામે ભાડાની ગાડી માટે એક કાર્ડ આગળથી લખવાથી તેઓ બળદની ગાડી પાધરા સ્ટેશને તસદી કિલ્લ મોકલી આપે છે. મુા. એકલખારા, તાલુકે પાધરા ખાતે વડોદરા એ પ્રમાણે સરનામા પર લખવું. ત્યાં દુઃખી દરદી ધણીજ આવે છે જેમને માટે રહેવાની સવડ પણ કંઈથી છે. દરગાહ ઉપર ત્રણ મુજવરે પણ પીર મોટામીયાં સાહેબ તરફથી રહે છે જે લોકોની ખરદાસ રાખે છે. એ જગા હાલ એવી ભોક્ષીય થઇ પડી છે કે ત્યાં દીવસે દીવસે વધારેજ થતો જાય છે. પાધરામાં એકલખારે જવા માટે ભાડે ગાડીઓ પણ મળે છે.

❀ નુર-રોશન ❀

—જેમાંથી—

થોડા ફકરા આ ચોપડીમાં છાપવામાં આવ્યા છે
તે આખી ચોપડી શરેહ-ખુલાસા સાથે થોડા વખતમાં
છપાઈ ખહાર પડશે.

આહકે થવાની ઈચ્છા રાખનારે પોતાનું નીચેને શરનામે
લખવું: ગણતીનીજ કોપીઓ કહાડવામાં આવશે
માટે જો જરૂર હોય તો જલદી નામ નોંધાવી દેવું.

રતનશાહ કેચાલ વકીલ,

નાનપરા, સુરત.

